

Instructies voor behandeling amendementen

9 februari 2019

Uitleg per kolom

Nr.	Nummer. In totaal zijn er 76 amendementen. In deze kolom is het nummer van het amendement weergegeven.
Art. no.	Artikel nummer. Het verkiezingsprogramma is ingedeeld in artikel nummers. Er kunnen meerdere amendementen op een artikelnummer zijn ingediend.
Artikel concept programma Amendement	In deze kolom staat het artikel zoals die in het concept programma beschreven staat. In deze kolom staat het amendement van de afdeling of provincie. Rood doorgehaalde tekst is tekst die het amendement wil verwijderen. Groen onderstreepte tekst is tekst die het amendement wil toevoegen.
Toelichting Indiener Cat.	In deze kolom licht de afdeling of provincie toe waarom het amendement is ingediend. Hier staat beschreven wie het amendement heeft ingediend. Dit kunnen ook meerdere provincies of afdelingen tegelijkertijd zijn. Categorie. De amendementen zijn verdeeld in 3 categorieën: A. Amendement met dusdanige impact dat het de strekking van het programma verandert. B. Amendement met inhoudelijke verandering ten opzichte van de huidige tekst. C. Tekstuele wijziging
Pre-advies	De programma commissie heeft elk amendement bekeken en er een pre-advies voor geschreven. Dit pre-advies is goedgekeurd door het CDA Partijbestuur. De pre-adviezen hebben kleuren. Een rood vak staat voor 'ontraden', een geel vak voor 'gewijzigd overnemen' en een groen vak voor 'overnemen'.

Behandeling

De amendementen worden besproken in de deelsessie "Amendementen" op het congres van 9 februari 2019, van 9.30 tot 11.15.

Procedure

De amendementen zullen worden behandeld zoals beschreven in het Reglement van Orde voor het Partijcongres, artikel 18:

1. Voorstellen, moties, resoluties, amendementen en sub-amendementen omtrent het onderwerp dat in de deelsessie aan de orde is, kunnen slechts in die deelsessie worden ingediend en worden van daaruit doorgeleid naar het plenaire partijcongres.
2. Indien in een deelsessie voorstellen e.d. betrekking hebbend op het onderwerp waarmee de deelsessie is belast, met 2/3 meerderheid van de uitgebrachte stemmen worden aanvaard, worden deze voorstellen e.d. met inachtneming van lid 4 van dit artikel, geacht te zijn aanvaard door het partijcongres. Zij worden slechts medegedeeld aan het plenaire partijcongres.
3. Voorstellen e.d. die door een gewone meerderheid van de deelsessie worden ondersteund, doch geen 2/3 meerderheid verwerven, worden ter definitieve besluitvorming doorgeleid naar het plenaire partijcongres. Het dagelijks bestuur brengt daartoe een pre-advies uit.
4. Het dagelijks bestuur is bevoegd om eventuele onevenwichtigheden in door de deelsessies genomen besluiten over voorstellen e.d. in die plenaire vergadering ter definitieve besluitvorming voor te leggen.

Nr	Art. no.	Artikel concept-verkiezingsprogramma	Amendement	Toelichting	Indiener	Cat.	Preadvies
		Hoofdstuk 1. Een sterk Europa in de wereld					
1	1.1.2	Het Europese buitenlandbeleid moet slagvaardiger en efficiënter, gericht op het beschermen van Europese burgers en hun manier van leven, hun (economische) belangen, het bereiken en behouden van vrede, versterking van de democratie en de rechtsstaat, het bestrijden van terrorisme en het bevorderen van eerlijke vrijhandel. Bij dit alles zijn de mensenrechten en de Europese grondrechten leidend en vragen we bijzondere aandacht voor godsdienstvrijheid.	Het Europese buitenlandbeleid moet slagvaardiger en efficiënter, gericht op het beschermen van Europese burgers en hun manier van leven, hun (economische) belangen, het bereiken en behouden van vrede, versterking van de democratie en de rechtsstaat, het bestrijden van terrorisme en het bevorderen van eerlijke vrijhandel. Bij dit alles zijn de <u>universele</u> mensenrechten en de Europese grondrechten leidend en vragen we bijzondere aandacht voor godsdienstvrijheid.	dat maakt het onderscheid met Europese grondrechten duidelijker	Commissie Buitenland	C	<i>Overnemen.</i>
2	1.3.4	Europa hoeft niet bescheiden te zijn over zijn eigen defensiecapaciteit. Integendeel. Gezamenlijk geven de 27 lidstaten meer dan 200 miljard per jaar uit aan defensie. Dat is meer dan China en Rusland samen. Om deze financiële slagkracht om te zetten in militaire slagkracht, willen we meer samenwerken bij de aankoop van materieel en willen we meer afspraken maken over gedeelde capaciteiten.	Europa hoeft niet bescheiden te zijn over zijn eigen defensiecapaciteit. Integendeel. Gezamenlijk geven de 27 lidstaten meer dan 200 miljard per jaar uit aan defensie. Dat is meer dan China en Rusland samen. Om deze financiële slagkracht om te zetten in militaire slagkracht, willen we meer samenwerken bij de aankoop van materieel en willen we meer afspraken maken over gedeelde capaciteiten. De EU-landen hebben nu 178 verschillende wapensystemen. Zo zijn er zeventien soorten gevechtstanks, terwijl de VS één type hebben. Meer samenwerking en afstemming op defensiegebied zou tussen de 25 en 100 miljard euro kunnen vrijspelen. Gezamenlijk geven de lidstaten meer dan 200 mrd per jaar uit aan defensie. Wij willen meer samenwerken, waardoor we meer veiligheid voor ons geld krijgen. Het CDA kiest volop voor de defensiesamenwerking in PESCO-verband. Daar hoort volgens het CDA ook een eigen EU-Commissaris Defensie bij.	Hiermee concretiseren we wat we bedoelen. Door concreet het verschil in wapensystemen te benoemen, geven we ook aan waar de kern van het probleem ligt. Tevens geven we een concreet doel aan wat wij willen: een aparte commissaris voor Defensie. Je zou dat ook een aparte commissaris voor Defensiesamenwerking kunnen noemen.	Provincie Zuid-Holland	A	<i>Gewijzigd overnemen, verspreid over deze tekst en 4.3.4.</i> Europa hoeft niet bescheiden te zijn over zijn eigen defensiecapaciteit. Integendeel. Gezamenlijk geven de 27 lidstaten meer dan 200 miljard per jaar uit aan defensie. Dat is meer dan China en Rusland samen. Om deze financiële slagkracht om te zetten in militaire slagkracht, willen we meer samenwerken bij de aankoop van materieel en willen we meer afspraken maken over gedeelde capaciteiten. Meer samenwerking en afstemming op defensiegebied zou tussen de 25 en 100 miljard euro kunnen vrijspelen. De tekst over de Eurocommissaris voor Defensie wordt ondersteund, maar past beter in hoofdstuk 4, in 4.3.4: Een Europa dat zich richt op kerntaken heeft een efficiënter en slagkrachtiger bestuur nodig. Vermindering van het aantal Eurocommissarissen kan hierbij een rol spelen. Hierbij moet rekening worden gehouden met politieke prioriteiten, bijvoorbeeld door het vrijmaken van plaats voor een Eurocommissaris voor Defensie.
3	1.4.2	Daarom pleiten we voor een nog verdere samenwerking tussen politie-, justitie- en veiligheidsdiensten binnen Europa. Met name op het vlak van gegevensuitwisseling moet er sprake zijn van meer automatisatie, zodat criminelen en terroristen niet langer in de anonimiteit verdwijnen zodra ze een binnengrens oversteken.	Daarom pleiten we voor een nog verdere samenwerking tussen politie-, justitie- en veiligheidsdiensten binnen Europa. Met name op het vlak van gegevensuitwisseling moet er sprake zijn van meer automatisatie, zodat criminelen en terroristen niet langer in de anonimiteit verdwijnen zodra ze een binnengrens oversteken. Ook moeten Europol, Interpol en de bevoegde autoriteiten in lidstaten structureel gaan samenwerken in onderzoeksteams om zware drugscriminaliteit, met name in grensregio's, te bestrijden.	Europol kent de mogelijkheid om gezamenlijke onderzoeksteams in te stellen (zogenoemde "JITS") waarin politie, rechters, het openbaar ministerie en andere relevanten partijen met elkaar samenwerken op één bepaald specifiek thema. Op dit moment kan dat alleen binnen een bepaald tijdsvak. Om drugscriminaliteit en de ondermijning als gevolg daarvan in grensregio's effectief aan te kunnen pakken, is echter een langdurige samenwerking tussen wetshandhavers van verschillende lidstaten nodig. Daarom zouden permanente JITS opgericht moeten kunnen worden in grensgebieden. Dit is een concreet punt, waar inwoners in grensgebieden direct de voordelen van kunnen ondervinden omdat criminelen sneller opgespoord en berecht kunnen worden en gehinderd worden in de uitvoer van criminele activiteiten.	Afdeling België/Luxemburg	B	<i>Gewijzigd overnemen. Het amendement bevat goede suggesties, maar "structurele" samenwerking gaat te ver. Het CDA is niet voor een Europese politie, we willen eerst de gegevensuitwisseling op Europees niveau goed regelen. Dat blijkt al ingewikkeld genoeg.</i> <i>Daarnaast is er natuurlijk wel een "structurele" vorm van samenwerking op het gebied van politie en justitie (in de vorm van EuroPol en EuroJust). Dit amendement richt zich echter specifiek op de zogenaamde Joint Investigation Teams. Om structureel onderzoeksteams op te richten, is erg verstrekkend.</i> Daarom pleiten we voor een nog verdere samenwerking tussen politie-, justitie- en veiligheidsdiensten binnen Europa. Met name op het vlak van gegevensuitwisseling moet er sprake zijn van meer automatisatie, zodat criminelen en terroristen niet langer in de anonimiteit verdwijnen zodra ze een binnengrens oversteken. Ook moeten Europol, Interpol en de bevoegde autoriteiten in lidstaten gaan samenwerken in onderzoeksteams om zware drugscriminaliteit, met name in grensregio's, te bestrijden.
4	1.4.5	Europese samenwerking is ook noodzakelijk in de aanpak van de voedingsbodemp van terrorisme. Het grootste gevaar op dit vlak komt van mensen die in Europa zijn geboren en getogen en hier radicaliseren, vaak met behulp van geld en ideologieën van buiten Europa. Wij willen een strengere aanpak van het ronsselen van Europese jongeren door jihadisten en een gezamenlijk Europees optreden tegen landen die radicalisme en terrorisme financieel of anderszins ondersteunen. <u>Het bestrijden van aanzetten tot haat en geweld via internet moet hoge prioriteit krijgen.</u>	Europese samenwerking is ook noodzakelijk in de aanpak van de voedingsbodemp van terrorisme. Het grootste gevaar op dit vlak komt van mensen die in Europa zijn geboren en getogen en hier radicaliseren, vaak met behulp van geld en ideologieën van buiten Europa. Wij willen een strengere aanpak van het ronsselen van Europese jongeren door jihadisten en een gezamenlijk Europees optreden tegen landen die radicalisme en terrorisme financieel of anderszins ondersteunen. <u>Het bestrijden van aanzetten tot haat en geweld via internet moet hoge prioriteit krijgen.</u>		Commissie Buitenland	C	<i>Gewijzigd overnemen.</i> Europese samenwerking is ook noodzakelijk in de aanpak van de voedingsbodemp van terrorisme. Het grootste gevaar op dit vlak komt van mensen die in Europa zijn geboren en getogen en hier radicaliseren, vaak met behulp van geld en ideologieën van buiten Europa. Wij willen een strengere aanpak van het ronsselen van Europese jongeren door jihadisten en een gezamenlijk Europees optreden tegen landen die radicalisme en terrorisme financieel of anderszins ondersteunen. Aanzetten tot haat en geweld via internet moet in alle Europese landen hoge prioriteit krijgen.
5	<i>Nieuw art. na 1.4.5</i>		De productie en handel van drugs en het grensoverschrijdend illegaal dumpen van hiervan afkomstig afval vraagt ook om een grensoverschrijdende daadkrachtige aanpak. Criminaliteit in Europa is voor een zeer groot deel aan drugs gerelateerd. Wij willen een betere grensoverschrijdende informatieuitwisseling voor de strijd tegen de illegale stromen van basisstoffen voor chemische drugs. Het uniformeren van milieureggeving is nodig om illegale, grensoverschrijdende dumping van uit de productie van deze drugs, afkomstige afvalstoffen effectief te kunnen aanpakken. Ook willen wij een betere uitwisseling binnen Europa van de resultaten van onderzoek naar de lange termijn schade van softdrugs als cannabis en xtc, zodat deze informatie kan worden ingezet voor preventie en voorlichting.	De EU reguleert via de REACH-verordening de registratie, beoordeling en autorisatie van gevaarlijke stoffen, alsook de daarop van toepassing zijnde beperkingen. Deze verordening kan gericht worden ingezet tegen de productie van chemische drugs. Voor bescherming van het grondwater is aanvullende regelgeving nodig om illegale dumping van xtc-afval te kunnen bestrijden. Hersenonderzoek in het kader van Horizon 2020 kan een belangrijke bijdrage leveren aan het inzicht in de lange termijn schade van drugs. De resultaten moeten effectief worden gecommuniceerd naar gebruikers.	Provincie Brabant	B	<i>Ontreden.</i> <i>Het deel van de tekst met betrekking tot drugscriminaliteit is reeds opgenomen door overname van amendement 3 en door het voorstellen van een extra bullet point over dit onderwerp onder artikel 1.10.4 (amendement 15). De overige tekst is te specifiek en past niet binnen het subhoofdstuk over terrorisme bestrijding en veiligheid.</i>

Nr	Art. no.	Artikel concept-verkiezingsprogramma	Amendement	Toelichting	Indiener	Cat.	Preadvies
6	1.5.2	Hoewel de instroom mede dankzij de afspraken tussen Europa en Turkije inmiddels sterk is gedaald, is het migratieprobleem nog niet voldoende onder controle. Door de sterke bevolkingsgroei in Noord-Afrika, de instabiliteit in de landen om ons heen en de gevolgen van klimaatverandering kan Europa in de komende jaren opnieuw worden geconfronteerd met migratiestromen. Dat vraagt om een nieuwe aanpak om een herhaling van de crisis in 2015 te voorkomen.	Hoewel de instroom mede dankzij de afspraken tussen Europa en Turkije inmiddels sterk is gedaald, is het migratieprobleem nog niet voldoende onder controle. Door de sterke bevolkingsgroei in Noord-Afrika, de instabiliteit in de landen om ons heen en de gevolgen van klimaatverandering kan Europa in de komende jaren opnieuw worden geconfronteerd met migratiestromen. Dat vraagt om een nieuwe aanpak om een herhaling van de crisis in 2015 te voorkomen. Dat vraagt om een nieuwe aanpak waarbij er een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen economische migranten en vluchtelingen. Een eenduidige Europese standpuntbepaling van veilige en onveilige landen is van groot belang om effectiever te kunnen optreden en daarmee een crisis zoals die zich in 2015 heeft te voorkomen.	Er moet een eenduidige Europese standpuntbepaling komen van veilige en onveilige landen. 99,9 % van de immigratie via Noord-Afrika heeft economische gronden. Een overduidelijk verschil met de vluchtelingen uit oorlogsgebieden.	Provincie Zuid-Holland	B	<i>Overnemen, maar past grotendeels beter in artikel 1.5.3. Weghalen laatste zin hier overnemen.</i> Hoewel de instroom mede dankzij de afspraken tussen Europa en Turkije inmiddels sterk is gedaald, is het migratieprobleem nog niet voldoende onder controle. Door de sterke bevolkingsgroei in Noord-Afrika, de instabiliteit in de landen om ons heen en de gevolgen van klimaatverandering kan Europa in de komende jaren opnieuw worden geconfronteerd met migratiestromen. Dat vraagt om een nieuwe aanpak om een herhaling van de crisis in 2015 te voorkomen. Overname in artikel 1.5.3: Het beheersen van de migratiestromen vraagt om een nieuwe aanpak waarbij er een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen economische migranten en vluchtelingen. Een eenduidige Europese standpuntbepaling van veilige en onveilige landen is van groot belang om effectiever te kunnen optreden en daarmee een crisis zoals die zich in 2015 heeft voorgedaan te voorkomen. Daarnaast zijn goede internationale afspraken van groot belang. Het vluchtelingenverdrag moet daarom worden gemoderniseerd en aangevuld met verifieerbare internationale afspraken, om meer opvang in de regio en tijdelijk opvang elders verder te bevorderen.
7	1.5.2		Hoewel de instroom mede dankzij de afspraken tussen Europa en Turkije inmiddels sterk is gedaald, is het migratieprobleem nog niet voldoende onder controle. Door de sterke bevolkingsgroei in Noord-Afrika, de instabiliteit in de landen om ons heen en de gevolgen van klimaatverandering kan Europa in de komende jaren opnieuw worden geconfronteerd met migratiestromen. Dat vraagt om een nieuwe aanpak om een herhaling van de crisis in 2015 te voorkomen.	Betreeft ook midden en zuid afrika	Commissie Buitenland	C	<i>Overnemen.</i>
8	<i>Nieuw art. na 1.5.3</i>		Urgent is bovendien een gezamenlijk Europees beleidskader voor legale arbeidsmigratie van tijdelijke duur, voor sectoren waarin een toenemend tekort aan arbeidskrachten bestaat. Dit kan er ook toe bijdragen dat minder arbeidsmigranten, vooral uit Afrika, bij gebreke van alternatieven het asielkanaal gebruiken om Europa binnen te komen.	Ofschoon het kopje gaat over migratie, gaat het vervolgens 3 pagina's alleen over asiel. Het probleem is juist dat veel economische migranten, vooral uit Afrika, het asielkanaal gebruiken bij gebreke aan andere mogelijkheden voor legale migratie. En dat terwijl Europese economieën vanwege toenemende arbeidstekorten in bepaalde sectoren juist gebaat zijn met ordelijke, tijdelijke arbeidsmigratie.	Commissie Buitenland	B	<i>Ontraden.</i> <i>Er staat al een tekst over legale arbeidsmigratie in hoofdstuk 2 onder het kopje "Kennisonwikkeling en aantrekken van talent".</i>
9	1.6.1	Voor het CDA staat voorop dat mensen in nood, die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld, altijd geholpen moeten worden. Maar om te voorkomen dat migranten blijven proberen om langs gevaarlijke routes en in gammele bootjes de weg naar Europa te vinden, moeten we in meer landen in Noord-Afrika goede opvangcentra inrichten, waar snel duidelijk wordt wie daadwerkelijk recht heeft op asiel en wie niet.	Voor het CDA staat voorop dat mensen in nood, die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld, altijd geholpen moeten worden. Maar om te voorkomen dat migranten mensen blijven proberen om langs gevaarlijke routes en in gammele bootjes de weg naar Europa te vinden, moeten we in meer landen in Noord-Afrika goede opvangcentra inrichten, waar snel duidelijk wordt wie daadwerkelijk recht heeft op asiel en wie niet.	Omdat de eerste zin over vluchtelingen gaat, is het woord migranten in de tweede zin onjuist.	Commissie Buitenland	C	<i>Overnemen.</i>
10	1.6.2	In deze centra moeten de procedures kort, streng en gecoördineerd zijn. Migrant die op zee worden gered worden naar de dichtstbijzijnde veilige haven gebracht, ook wanneer die haven in het noorden van Afrika ligt. Dit doorbreekt meteen het perverse en levensgevaarlijke business model van de mensensmokkelaars. Hiertoe worden waar mogelijk met de landen ten zuiden van de Middellandse Zee afspraken gemaakt.	In deze centra moeten de procedures kort, streng en gecoördineerd zijn. Migrant die op zee worden gered moeten op grond van bestaande internationale normen naar de dichtstbijzijnde veilige haven gebracht, ook wanneer die haven in het noorden van Afrika ligt. Dit doorbreekt meteen het perverse en levensgevaarlijke business model van de mensensmokkelaars. Hiertoe worden waar mogelijk met de landen ten zuiden van de Middellandse Zee afspraken gemaakt.	dit is een beginsel van zereecht	Commissie Buitenland	C	<i>Gewijzigd overnemen.</i> In deze centra moeten moeten op grond van internationale normen en afspraken naar de dichtstbijzijnde veilige haven gebracht, ook wanneer die haven in het noorden van Afrika ligt. Dit doorbreekt meteen het perverse en levensgevaarlijke business model van de mensensmokkelaars. Hiertoe worden waar mogelijk met de landen ten zuiden van de Middellandse Zee afspraken gemaakt.
11	<i>Nieuw art. na 1.6.2</i>		Vanuit een fatsoenlijke eerste opvang dienen economische migranten terug te keren naar hun eigen land, terwijl een oplossing wordt gezocht voor echte vluchtelingen.	Zoals te verwachten bestaat in Noord-Afrika grote weerstand tegen de processing zoals in 1.6.2. beschreven, zie ook de recente dienstreis van minister Blok. Dit amendement is ter verduidelijking en om het acceptabeler te maken.	Commissie Buitenland	B	<i>Ontraden.</i> <i>Goede opvang van migranten wordt al genoemd in artikel 1.6.1. Onderscheid tussen economische migranten en echte vluchtelingen is al gemaakt met overname van amendement 6.</i>
12	1.6.5	Als de instroom van asielzoekers hoog is moeten Europese landen onderling solidair zijn. Tijdens de migratiecrisis in 2015 zijn asielzoekers in beperkte mate onder de lidstaten herverdeeld. Wij willen in toekomstige noodsituaties naar een verplichte gelijkmatige herverdeling van asielzoekers die ook een reële kans hebben op het verkrijgen van asiel. Wanneer lidstaten geen vluchtelingen op willen nemen, moet dit consequenties hebben. Aan deze landen worden dan geen Europese fondsen meer verstrekt. Wie de plichten van Europa niet aanvaardt, mag wat ons betreft dan ook niet profiteren van de voordelen.	Als de instroom van asielzoekers hoog is moeten Europese landen onderling solidair zijn. Tijdens de migratiecrisis vluchtelingencrisis in 2015 zijn asielzoekers in beperkte mate onder de lidstaten herverdeeld. Wij willen in toekomstige noodsituaties naar een verplichte gelijkmatige herverdeling van asielzoekers die ook een reële kans hebben op het verkrijgen van asiel. Wanneer lidstaten geen vluchtelingen op willen nemen, moet dit consequenties hebben. Aan deze landen worden dan geen Europese fondsen meer verstrekt. Wie de plichten van Europa niet aanvaardt, mag wat ons betreft dan ook niet profiteren van de voordelen.		Commissie Buitenland	C	<i>Gewijzigd overnemen. Een groot deel van de mensen die in 2015 naar Europa trokken waren economische migranten. 'Migratiecrisis' is daarom de meer gebruikte en correcte term.</i> Als de instroom van asielzoekers hoog is moeten Europese landen onderling solidair zijn. Tijdens de migratiecrisis in 2015 zijn asielzoekers in beperkte mate onder de lidstaten herverdeeld. Wij willen in toekomstige noodsituaties naar een verplichte gelijkmatige herverdeling van asielzoekers die ook een reële kans hebben op het verkrijgen van asiel. Wanneer lidstaten geen vluchtelingen op willen nemen, moet dit consequenties hebben. Aan deze landen worden dan geen Europese fondsen meer verstrekt. Wie de plichten van Europa niet aanvaardt, mag wat ons betreft dan ook niet profiteren van de voordelen.
13	1.9.2	Geen continent in de wereld wordt zo geteisterd door structurele problemen als politieke instabiliteit, natuurrampen en armoede als Afrika. Per land moet de juiste combinatie worden gevonden van ontwikkelingshulp, investeringen en handel met Europa.	Geen continent in de wereld wordt zo geteisterd door structurele problemen als politieke instabiliteit, natuurrampen en armoede als Afrika. Per land moet de juiste combinatie worden gevonden van ontwikkelingshulp ontwikkelingssamenwerking , investeringen en handel met Europa.	Correctere term	Commissie Buitenland	C	<i>Overnemen.</i>
14	1.9.3	Ontwikkelingshulp moet worden ingezet op het bestrijden van corruptie, het bevorderen van werkgelegenheid, veiligheid en stabiliteit, het versterken van democratie en rechtsstaat en voorlichting op het gebied van family-planning. Investerings moeten gericht gebeuren en toegespitst zijn op de lange termijn.	Ontwikkelingshulp Ontwikkelingsamenwerking moet worden ingezet op het bestrijden van corruptie, het bevorderen van werkgelegenheid, veiligheid en stabiliteit, het versterken van democratie en rechtsstaat en voorlichting op het gebied van family-planning. Investerings moeten gericht gebeuren en toegespitst zijn op de lange termijn.	Correctere term	Commissie Buitenland	C	<i>Overnemen.</i>
15	1.10.4	In de strijd tegen terrorisme is zoveel mogelijk afstemming tussen lidstaten belangrijk, met name op het gebied van gegevensuitwisseling in een Europese database.	In de strijd tegen terrorisme en drugscriminaliteit is zoveel mogelijk afstemming tussen lidstaten belangrijk, met name op het gebied van gegevensuitwisseling in een Europese database, kennis- en ervaringsuitwisseling en uniformering van regelgeving op de terreinen van veiligheid en milieubescherming.	De toevoegingen zijn gerelateerd aan het amendement voor het toevoegen van artikel 1.4.6 (amendement 5)	Provincie Brabant	B	<i>Amendement gewijzigd overnemen in een nieuw bullet point over drugscriminaliteit in de grensregio's, zodat deze past bij amendement 3. Tekst in artikel 1.40.4 ongewijzigd laten.</i> 1.10.5. We willen dat er structurele samenwerking komt op het gebied van de bestrijding van zware drugscriminaliteit, zodat dit doeltreffender kan worden aangepakt. Dit is met name van belang voor de grensregio's.

Nr	Art. no.	Artikel concept-verkiezingsprogramma	Amendement	Toelichting	Indiener	Cat.	Preadvies
		Hoofdstuk 2. Een eerlijke economie als fundament					
16	2.1.1	De interne markt is een belangrijk middel om vrede en welvaart in Europa te bereiken. De markt biedt kansen aan ondernemers en consumenten en zorgt voor werkgelegenheid.	De interne markt is een belangrijk middel om vrede en welvaart in Europa te bereiken. De markt biedt kansen aan ondernemers en consumenten en zorgt voor werkgelegenheid. Daarom is het van belang dat Europa zoveel mogelijk onder een en dezelfde tijdzone valt. Het CDA zal zich daarom inzetten voor het behoud van de status quo omtrent het halfjaarlijkse schakelen van de klok tussen zomer- en wintertijd.	Het is niet evident dat alle lidstaten voor dezelfde tijdzone zullen kiezen. Dit moet voorkomen worden ten behoud van de interne markt.	CDJA	A	<i>Gewijzigd overnemen. Het instellen of afschaffen van zomer/wintertijd is een nationale bevoegdheid. Het CDA vindt het wel belangrijk dat er met naburige landen dezelfde afspraken over tijd worden gemaakt, dit kunnen we internationaal afspreken. Verder klopt het amendement feitelijk niet in de huidige bewoordingen, er bestaan meerdere tijdzones in Europa: UTC (West-Europese tijd), UTC+1 (Midden-Europese tijd) en UTC+2 (Oost-Europese tijd).</i> De interne markt is een belangrijk middel om vrede en welvaart in Europa te bereiken. De markt biedt kansen aan ondernemers en consumenten en zorgt voor werkgelegenheid. Daarom is het van belang dat Nederland en naburige landen dezelfde bestaande of nieuwe regeling voor tijd hanteren.
17	2.1.2	De regels van de interne markt moeten dan wel eerlijk en duidelijk zijn. De Europese aanbestedingsregels en staatssteunregels zijn velen een doorn in het oog. Op dit moment verliezen kleine spelers het door de regels maar al te vaak van grote bedrijven. Bovendien zijn de regels te complex voor veel MKB bedrijven en decentrale overheden en wordt er te weinig ruimte gegeven aan projecten die gericht zijn op de circulaire economie en duurzaamheid.	De regels van de interne markt moeten dan wel eerlijk en duidelijk zijn. De Europese aanbestedingsregels en staatssteunregels zijn velen een doorn in het oog, net zoals het onnodig afschermen van de eigen markt. Op dit moment verliezen kleine spelers het door de regels maar al te vaak van grote bedrijven. Bovendien zijn de regels te complex voor veel MKB bedrijven en decentrale overheden en wordt er te weinig ruimte gegeven aan projecten die gericht zijn op de circulaire economie en duurzaamheid.	Buitenlandse, zoals Nederlandse, installatiebedrijven die in Duitsland willen werken bij particulieren, hebben een vergunning van de lokale overheid nodig. Deze vergunning is een onnodige afscherming van de eigen markt en dient te verdwijnen.	Provincie Groningen	C	Overnemen.
18	2.1.2	De regels van de interne markt moeten dan wel eerlijk en duidelijk zijn. De Europese aanbestedingsregels en staatssteunregels zijn velen een doorn in het oog. Op dit moment verliezen kleine spelers het door de regels maar al te vaak van grote bedrijven. Bovendien zijn de regels te complex voor veel MKB bedrijven en decentrale overheden en wordt er te weinig ruimte gegeven aan projecten die gericht zijn op de circulaire economie en duurzaamheid.	De regels van de interne markt moeten dan wel eerlijk en duidelijk zijn. De Europese aanbestedingsregels en staatssteunregels zijn velen een doorn in het oog. Op dit moment verliezen kleine spelers het door de regels maar al te vaak van grote bedrijven. Bovendien zijn de regels te complex voor veel MKB bedrijven en decentrale overheden en wordt er te weinig ruimte gegeven aan projecten die gericht zijn op de circulaire economie en duurzaamheid. Met aanbesteding op levenscycluskosten worden beide doelen gediend. De Europese Commissie moet dan ook snel voorzien in algemene, eenvoudige en toegankelijke methoden om levenscycluskosten te bepalen.	Sinds de aanbestedingsrichtlijnen van 2014 voorziet het Europees Recht in de mogelijkheid om opdrachten te gunnen op basis van levenscycluskosten (naast laagste prijs of beste prijs kwaliteitverhouding). Gunning op levenscycluskosten is bij uitstek de manier om marktpartijen te stimuleren om circulaire aanbestedingen te doen. Als de wijze om de levenscycluskosten te bepalen eenvoudig en duidelijk is, kan de markt - en met name het MKB - op een simpele en toegankelijke manier circulaire aanbestedingen indienen. Daarvoor dient de Europese Unie - en in het bijzonder de Europese Commissie - haar belofte na te komen om te voorzien in eenvoudige methoden om levenscycluskosten te berekenen, overeenkomstig de toezegging in overweging (92) en (95) considerands RI2014/24/EU.	Provincie Noord-Holland	B	Ontraden. <i>Aanbesteding op levenscycluskosten maakt aanbestedingen nog complex voor gemeenten en het MKB en heeft daarmee potentieel een negatief effect. Daarnaast is dit prematuur, deze voorziening is (nog niet) haalbaar, omdat het nog te onduidelijk is hoe de methode voor de berekening van levenscycluskosten tot stand gaat komen.</i>
19	2.1.2	De regels van de interne markt moeten dan wel eerlijk en duidelijk zijn. De Europese aanbestedingsregels en staatssteunregels zijn velen een doorn in het oog. De Europese aanbestedingsregels kunnen verder verduidelijkt worden. Op dit moment verliezen kleine spelers het door de regels maar al te vaak van grote bedrijven. Kleine en grote spelers moeten dezelfde kansen hebben. Bovendien zijn de regels te complex voor veel MKB bedrijven en decentrale overheden en wordt er te weinig ruimte gegeven aan projecten die gericht zijn op de circulaire economie en duurzaamheid.	De regels van de interne markt moeten dan wel eerlijk en duidelijk zijn. De Europese aanbestedingsregels en staatssteunregels zijn velen een doorn in het oog. De Europese aanbestedingsregels kunnen verder verduidelijkt worden. Op dit moment verliezen kleine spelers het door de regels maar al te vaak van grote bedrijven. Kleine en grote spelers moeten dezelfde kansen hebben. Bovendien zijn de regels te complex voor veel MKB bedrijven en decentrale overheden en wordt er te weinig ruimte gegeven aan projecten die gericht zijn op de circulaire economie en duurzaamheid.	niet is duidelijk waarom de staatssteunregels velen een doorn in het oog zijn. In veel gevallen wordt onderzoek gedaan omdat er een klacht is van een onderneming of omdat een regering dat zelf vraagt, zoals in het beruchte geval van de Nederlandse woningbouwverenigingen. Het beleid is de laatste jaren duidelijker en voorspelbaarder geworden door grote hervormingen.	Afdeling België/Luxemburg	B	Ontraden. <i>Deze aanpassing is een verzwakking van de tekst, dit terwijl aanbestedingsregels op dit moment voor gemeenten en MKB een hele uitdaging zijn. Mede doordat de drempelbedragen relatief laag zijn, onder andere ook voor Europees aanbesteden. Dit lage drempelbedrag creëert vooral voor MKB een lastigere situatie in verhouding tot grote bedrijven.</i>
20	2.1.3	Het CDA wil een vereenvoudiging van regels en een verhoging van de drempelbedragen voor Europese aanbestedingen, zodat het MKB een eerlijker kans krijgt. Ook zouden ondernemers beter ondersteund moeten worden in aanbestedingsprocedures.	Het CDA wil een vereenvoudiging van regels en een verhoging van de drempelbedragen voor Europese aanbestedingen, zodat het MKB een eerlijker kans krijgt. Daarbij dienen de lidstaten ervoor zorg te dragen dat marktpartijen bij aanbestedingen onder de drempel ten minste dezelfde rechten en waarborgen hebben als bij aanbestedingen boven de drempel (waaronder ten minste een volledig gemotiveerde gunningsbeslissing en een standstill termijn van 20 dagen). Ook zouden ondernemers beter ondersteund moeten worden in aanbestedingsprocedures.	Het risico bij het verhogen van de drempelwaarden is dat aanbesteders de extra vrijheden gebruiken om de rechten en waarborgen van marktpartijen - waaronder met name het kwetsbare MKB - in te perken, wat leidt tot meer willekeur en minder rechtsbescherming. Om dat te voorkomen dienen lidstaten bij nationale aanbestedingen ten minste dezelfde transparantie en rechtsbescherming te bieden. Dit amendement voorziet daarin.	Provincie Noord-Holland	B	<i>Gewijzigd overnemen. Door het amendement zo te wijzigen, voorkomen we dat aanbestedingen onder de grens onnodig administratief worden belast. De rechtsbescherming moet uiteraard wel voldoende gewaarborgd zijn, daarom de suggestie dat gedeelte in de tekst te laten staan.</i> Het CDA wil een vereenvoudiging van regels en een verhoging van de drempelbedragen voor Europese aanbestedingen, zodat het MKB een eerlijker kans krijgt. Daarbij dienen de lidstaten ervoor zorg te dragen dat rechtsbescherming van marktpartijen bij aanbestedingen onder de drempel voldoende gewaarborgd is. Ook zouden ondernemers beter ondersteund moeten worden in aanbestedingsprocedures.
21	2.1.3	Het CDA wil een vereenvoudiging van regels en een verhoging van de drempelbedragen voor Europese aanbestedingen, zodat het MKB een eerlijker kans krijgt. Ook zouden ondernemers beter ondersteund moeten worden in aanbestedingsprocedures. Bovendien zou de zorg zoals ingekocht door lokale overheden moeten worden uitgezonderd van de Europese aanbestedingsregels.	Het CDA wil een vereenvoudiging van regels en een verhoging van de drempelbedragen voor Europese aanbestedingen, zodat het MKB een eerlijker kans krijgt. Ook zouden ondernemers beter ondersteund moeten worden in aanbestedingsprocedures. Bovendien zou de zorg zoals ingekocht door lokale overheden moeten worden uitgezonderd van de Europese aanbestedingsregels.	Gemeenten moeten op dit moment lokale zorgcontracten vanaf € 750.000 openbaar en Europees aanbesteden. Deze Europese aanbestedingsregels leiden tot onwenselijke uitkomsten bij de inkoop van zorg door gemeenten, zoals een lagere kwaliteit van die zorg en druk op arbeidsvoorwaarden en –omstandigheden. Hugo de Jonge, als minister van Volksgezondheid, stelt dan ook terecht dat concurrentie en marktwerking kunnen botsen met continuïteit en lange termijn partnerschappen tussen zorgaanbieders en gemeenten. De Europese regels over het inkopen van zorg door gemeenten voor kwetsbare jeugd, mensen met een beperking en ouderen zijn nu teveel gericht op het stimuleren van concurrentie tussen aanbesteders. Hierdoor bieden commerciële zorgaanbieders hun diensten tegen steeds lage vergoedingen aan, met als gevolg dat medewerkers met minder tijd en geld dezelfde zorg moeten geven.	Provincie Gelderland	B	<i>Overnemen met toevoeging "en ondersteuning in het sociale domein".</i> Het CDA wil een vereenvoudiging van regels en een verhoging van de drempelbedragen voor Europese aanbestedingen, zodat het MKB een eerlijker kans krijgt. Ook zouden ondernemers beter ondersteund moeten worden in aanbestedingsprocedures. Bovendien zou de zorg en ondersteuning in het sociale domein zoals ingekocht door lokale overheden moeten worden uitgezonderd van de Europese aanbestedingsregels.
22	2.1.3	Het CDA wil een vereenvoudiging van regels en een verhoging van de drempelbedragen voor Europese aanbestedingen, zodat het MKB alle bedrijven een eerlijker kans krijgt hebben. Ook zouden ondernemers beter ondersteund moeten worden in aanbestedingsprocedures.	Het CDA wil een vereenvoudiging van regels en een verhoging van de drempelbedragen voor Europese aanbestedingen, zodat het MKB alle bedrijven een eerlijker kans krijgt hebben. Ook zouden ondernemers beter ondersteund moeten worden in aanbestedingsprocedures.		Afdeling België/Luxemburg	B	Ontraden. <i>De voorgestelde aanpassingen moeten juist een positief effect hebben op het MKB, dit past goed binnen de christendemocratische gedachten. Dit amendement maakt de omstandigheden voor het MKB minder goed. Bij een hoger drempelbedrag, hoeft er minder vaak Europees te worden aanbesteed. Het MKB maakt dan minder kans op het verkrijgen van een opdracht, omdat ze niet aan ingewikkelde en dure aanbestedingen hoeven mee te doen.</i>
23	2.1.4	De regels die we met elkaar voor de interne markt hebben afgesproken worden helaas niet altijd goed nagekomen. Tervrij ze essentieel zijn voor het vertrouwen en de onderlinge solidariteit. Er is daarom veel betere handhaving nodig, zodat burgers beter worden beschermd. We willen dat landen strenger worden aangepakt als zij zich niet houden aan de mededingingsregels of als zij nieuwe Europese regelgeving niet op tijd of onjuist invoeren.	De regels die we met elkaar voor de interne markt hebben afgesproken worden helaas niet altijd goed nagekomen. Tervrij ze essentieel zijn voor het vertrouwen en de onderlinge solidariteit. Er is daarom veel betere handhaving nodig, zodat burgers beter worden beschermd. We willen dat landen strenger worden aangepakt als zij zich niet houden aan de mededingingsregels of als zij nieuwe Europese regelgeving niet op tijd of onjuist invoeren.	De mededingingsregels zijn voornamelijk gericht tot bedrijven, niet duidelijk is waarom Lid-Staten harder moeten worden aangepakt. Bovendien is er wetgeving ("ECN+") aangenomen die beoogt het optreden van nationale mededingings-autoriteiten effectiever en meer 'convergent' te maken;	Afdeling België/Luxemburg	B	Overnemen.

Nr.	Art. no.	Artikel concept-verkiezingsprogramma	Amendement	Toelichting	Indiener	Cat.	Preadvies
24	2.1.5	Nederland loopt voorop als het gaat om maatschappelijk verantwoord ondernemen. Met andere landen kunnen we hier in een kopgroep een voorbeeldfunctie innemen en goede stappen zetten.	Nederland loopt voorop als het gaat om maatschappelijk verantwoord ondernemen. Met andere landen kunnen we hier in een kopgroep een voorbeeldfunctie innemen en goede stappen zetten. <u>In het aanbestedingsricht moet het gebruik van sociale voorwaarden gestimuleerd worden, onder meer door bij het bepalen van levenscycluskosten ook de sociale effecten mee te nemen.</u>	Het aanbestedingsrecht is bij uitstek het middel om maatschappelijk verantwoord ondernemen te stimuleren. Het aanbestedingsrecht voorziet al in de mogelijkheid om sociale aspecten mee te nemen bij het gunnen van overheidsopdracht. Dit moet verder gestimuleerd worden en gefaciliteerd worden. Onder meer door sociale aspecten ook mee te nemen bij het bepalen van levenscycluskosten, overeenkomstig de suggestie in overweging (96) considerands R2014/24/EU.	Provincie Noord-Holland	B	<i>Ontraden.</i> <i>Deze tekst is te gedetailleerd voor dit programma. Daarnaast is de regelgeving zelf te complex. Zie argumentatie bij amendement 18.</i>
25	2.1.5		Nederland loopt voorop als het gaat om maatschappelijk verantwoord ondernemen. Met andere landen kunnen we hier in een kopgroep een voorbeeldfunctie innemen en goede stappen zetten. Wij willen dat de EU zich sterk maakt voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.	Kopgroepen zijn soms noodzakelijk kwaad. Het is zaak om behoudend met kopgroepen om te gaan. Te veel kopgroepen leiden ertoe dat de Unie niet meer uit te leggen valt, er aan cherrypicking zal worden gedaan en dat er tweedeklaslidmaatschappen ontstaan.	Provincie Zuid-Holland	A	Gewijzigd overnemen. Nederland loopt voorop als het gaat om maatschappelijk verantwoord ondernemen. Wij willen dat Europa zich sterk maakt voor maatschappelijk verantwoord ondernemen. Nederland kan met andere landen in een kopgroep hier een voorbeeldfunctie innemen en goede stappen zetten.
26	2.2.2	Gelukkig zijn er, mede dankzij het CDA, strengere regels gekomen. Gelijk loon voor gelijk werk betekent dat buitenlandse werknemers vanaf 2020 volgens de geldende CAO-afspraken uitbetaald moeten krijgen. Het CDA steunt de komst van een Europese arbeidsmarktautoriteit die erop toeziet dat die regels worden nageleefd. Ook moet deze autoriteit ervoor zorgen dat alleen in sectoren waar een tekort aan arbeidskrachten is, buitenlands personeel wordt ingehuurd. Is er geen tekort, of worden andere regels met voeten getreden, dan mogen werknemers worden geweigerd.	Gelukkig zijn er, mede dankzij het CDA, strengere regels gekomen. Gelijk loon voor gelijk werk betekent dat buitenlandse werknemers vanaf 2020 volgens de geldende CAO-afspraken uitbetaald moeten krijgen. Het CDA steunt de komst van een Europese arbeidsmarktautoriteit die erop toeziet dat die regels worden nageleefd. Ook moet deze autoriteit ervoor zorgen dat alleen in sectoren waar een tekort aan arbeidskrachten is, buitenlands personeel wordt ingehuurd. Is er geen tekort, of worden andere regels met voeten getreden, dan mogen werknemers worden geweigerd. De arbeidsautoriteit dient een eigen opsporingsbevoegdheid te krijgen om het werk van nationale inspecties daadkrachtig te kunnen ondersteunen.	Het artikel suggereert dat we tegen vrij verkeer van werknemers in Europa zijn. De detachingsrichtlijn is vernieuwd. De lezer wordt door dit artikel in de huidige vorm misleid dat er een Interne Markt mogelijk is zonder vrij verkeer van werknemers en diensten, het Britse misverstand bij Brexit. De nationale arbeidsinspecties werken slecht samen en de detachingsconstructies zijn vaak multinationalaal. Zonder eigen opsporingsbevoegdheid is de autoriteit daarom een tandeloze tijger en kan geen misstanden opsporen en bestraffen.	Afdeling België/Luxemburg	A	<i>Ontraden.</i> Voor een eigenstandige opsporingsbevoegdheid is een verdragswijziging nodig. Dat is te vergaan voor het CDA. We willen in eerste instantie dat landen beter gaan samenwerken.
27	2.2.2		Gelukkig zijn er, mede dankzij het CDA, strengere regels gekomen. Gelijk loon voor gelijk werk betekent dat buitenlandse werknemers vanaf 2020 volgens de geldende CAO-afspraken uitbetaald moeten krijgen. Het CDA steunt de komst van een Europese arbeidsmarktautoriteit die erop toeziet dat die regels worden nageleefd. Ook moet deze autoriteit ervoor zorgen dat alleen in sectoren waar een tekort aan arbeidskrachten is, buitenlands personeel wordt ingehuurd. Is er geen tekort, of worden andere regels met voeten getreden, dan mogen werknemers worden geweigerd. Tegelijkertijd blijven we ons inzetten om regelgeving te verbeteren zodat, zeker in grensregio's wonen en werken over de grens makkelijker wordt. Voortdurende afstemming met onze buurlanden België en Duitsland is daarbij cruciaal. [Witregel] Ook arbeidskrachten uit andere EU-landen kunnen een bijdrage leveren aan de Nederlandse economie. Wel moeten we er voor zorgen dat in sectoren waar genoeg Nederlandse werkzoekenden voor handen zijn, we hen eerst inzetten en activeren. Het is daarbij van belang om per sector te kijken wat nodig is.	De CDA-delegatie in het Europees Parlement heeft via eigen initiatief gezorgd iedereen in Europa een gelijk loon voor gelijk werk op gelijke plek krijgt. Met de oorspronkelijke tekst in het program gaan we aan de grens weer een muur opbouwen. We verwachten dit ook niet van andere landen. Nederlanders willen ook kans maken op een baan in het buitenland als ze de beste kandidaat zijn en niet alleen als er een tekort is.	Provincie Limburg, Brabant en Gelderland	B	<i>Overnemen, met aanpassing van één woord: 'willen' in plaats van 'moeten'.</i> Gelukkig zijn er, mede dankzij het CDA, strengere regels gekomen. Gelijk loon voor gelijk werk betekent dat buitenlandse werknemers vanaf 2020 volgens de geldende CAO-afspraken uitbetaald moeten krijgen. Het CDA steunt de komst van een Europese arbeidsmarktautoriteit die erop toeziet dat die regels worden nageleefd. Ook moet deze autoriteit ervoor zorgen dat alleen in sectoren waar een tekort aan arbeidskrachten is, buitenlands personeel wordt ingehuurd. Is er geen tekort, of worden andere regels met voeten getreden, dan mogen werknemers worden geweigerd. Tegelijkertijd blijven we ons inzetten om regelgeving te verbeteren zodat, zeker in grensregio's wonen en werken over de grens makkelijker wordt. Voortdurende afstemming met onze buurlanden België en Duitsland is daarbij cruciaal. [Witregel] Ook arbeidskrachten uit andere EU-landen kunnen een bijdrage leveren aan de Nederlandse economie. Wel willen we er voor zorgen dat in sectoren waar genoeg Nederlandse werkzoekenden voor handen zijn, we hen eerst inzetten en activeren. Het is daarbij van belang om per sector te kijken wat nodig is.
28	2.2.3	In het licht van oneerlijke concurrentie verdient met name de transportsector extra aandacht. Vrachtwagenchauffeurs lijden erg onder de concurrentie van laagbetaalde krachten. De handhaving van regels rondom rij- en rusttijden is belangrijk in het tegengaan van oneerlijke concurrentie.	In het licht van oneerlijke concurrentie verdient met name de transportsector extra aandacht. Vrachtwagenchauffeurs lijden erg onder de concurrentie van laagbetaalde krachten. De handhaving van regels rondom rij- en rusttijden is belangrijk in het tegengaan van oneerlijke concurrentie. En daarbij dienen de nieuwe detachingsregels onverkort van toepassing te zijn op het internationaal transport. Ook hier moet gelden 'gelijk loon voor gelijk werk'.	De nieuwe Detacheringsrichtlijn bevat regels voor tijdelijk werken in een andere lidstaat. Het internationale wegtransport is van deze nieuwe regels uitgezonderd. Dit betekent dat gelijk loon voor gelijk werk niet geldt voor chauffeurs. Grensoverschrijdende constructies in het internationaal (goederen)vervoer over de weg leiden tot ontduiking van regels en mensonterende situaties. Een chauffeur die bijvoorbeeld door een Bulgaars bedrijf naar Nederland wordt gezonden om vanuit Nederland ritten uit te voeren naar allerlei Europese bestemmingen zou gewoon betaald moeten worden volgens de Nederlandse cao, en dus niet op Bulgaarse arbeidsvoorwaarden.	Provincie Gelderland	B	<i>Gewijzigd overnemen.</i> In het licht van oneerlijke concurrentie verdient met name de transportsector extra aandacht. Vrachtwagenchauffeurs lijden erg onder de concurrentie van laagbetaalde krachten. De handhaving van regels rondom rij- en rusttijden is belangrijk in het tegengaan van oneerlijke concurrentie. En daarnaast dienen de voorgestelde nieuwe detachingsregels voor het wegvervoer snel aangenomen en van kracht te worden. Ook hier moet gelden 'gelijk loon voor gelijk werk'.
29	<i>Nieuw art. na 2.2.3</i>		Concurrentie tussen lidstaten ten koste van veilig en gezond werken is ongewenst. Europese minimumnormen op het gebied van arbeidsomstandigheden en veiligheids- en gezondheidsvoorschriften moeten daarom worden uitgebreid, niet verzwakt. Europa moet dan ook doorgaan in het uitbannen van kankererverwekkende stoffen op de werkvloer en andere vormen van chronische ziekten als gevolg van werk.	De afgelopen periode is ingezet op het Europa-breed verbeteren van arbeidsomstandigheden, maar we zijn er nog lang niet. We constateren dat er vanuit andere lidstaten voortdurende druk is om arbeidsomstandighedenwetgeving naar beneden bij te stellen. Europa werkt alleen voor Nederlandse werknemers als Europa op dit terrein verbeteringen brengt in plaats van verslechteringen.	Provincie Gelderland	B	<i>Gewijzigd overnemen.</i> <i>Eerste zin van het amendement overnemen en verplaatsen zodat het de eerste zin wordt van 2.2.3. De rest van het amendement is te specifiek.</i> Concurrentie tussen lidstaten ten koste van veilig en gezond werken is ongewenst. In het licht van oneerlijke concurrentie verdient met name de transportsector extra aandacht. Etc..
30	2.3.1	Veel mensen identificeren zich sterk met de regio waarin zij wonen. Daarom moeten we meer inzetten op het versterken van de economische groei en concurrentiekracht van de regio's. De regio's zijn een goed voorbeeld van hoe subsidiariteit werkt, niet Europa bepaalt de uitvoering, maar de regio's zelf. Daarom is het CDA een groot voorstander van Europese investeringen in regio's. Het belangrijkste middel hiervoor zijn de Europese Structuur- en Investeringsfondsen. Het CDA pleit ervoor dat deze fondsen een versterkte focus krijgen op innovatie en slimme specialisatie.	Veel mensen identificeren zich sterk met de stad en regio waarin zij wonen. Daarom moeten we meer inzetten op het versterken van de economische groei en concurrentiekracht van de steden en regio's. De stad zal in de komende decennia in toenemende mate een belangrijke rol spelen op het gebied van innovatie, duurzaamheid en als aanjager en economische motor van de regio. Ook door bevolkingsgroei nemen de steden een steeds belangrijker plek in de samenleving. De steden en regio's zijn een goed voorbeeld van hoe subsidiariteit werkt, niet Europa bepaalt de uitvoering, maar de steden en regio's zelf. Daarom is het CDA een groot voorstander van Europese investeringen in steden en regio's. Het belangrijkste middel hiervoor zijn de Europese Structuur- en Investeringsfondsen. Het CDA pleit ervoor dat deze fondsen een versterkte focus krijgen op innovatie en slimme specialisatie.		Afdeling België/Luxemburg	B	<i>Gewijzigd overnemen. Het is goed om zowel de stad als de regio in deze paragraaf gelijkwaardig te benoemen.</i> Veel mensen identificeren zich sterk met de stad en regio waarin zij wonen. Daarom moeten we meer inzetten op het versterken van de economische groei en concurrentiekracht van de steden en regio's. De steden en regio's zijn een goed voorbeeld van hoe subsidiariteit werkt, niet Europa bepaalt de uitvoering, maar de steden en regio's zelf. Daarom is het CDA een groot voorstander van Europese investeringen in steden en regio's. Het belangrijkste middel hiervoor zijn de Europese Structuur- en Investeringsfondsen. Het CDA pleit ervoor dat deze fondsen een versterkte focus krijgen op innovatie en slimme specialisatie.

Nr.	Art. no.	Artikel concept-verkiezingsprogramma	Amendement	Toelichting	Indiener	Cat.	Preadvies
31	2.3.1		Veel mensen identificeren zich sterk met de regio waarin zij wonen. Daarom moeten we meer inzetten op het versterken van de economische groei en concurrentievervalsing van de regio's. De regio's zijn een goed voorbeeld van hoe subsidiariteit werkt: niet Europa bepaalt de uitvoering, maar de regio's zelf. Daarom is het CDA een groot voorstander van Europese investeringen in regio's, zoals <u>Mainport Eindhoven</u> . Het belangrijkste middel hiervoor zijn de Europese Structuur- en Investeringsfondsen. Het CDA pleit ervoor dat deze fondsen een versterkte focus krijgen op innovatie en slimme specialisatie.	Mainport Eindhoven, ook wel bekend als Brainport, is nog steeds de regio die binnen Nederland, maar ook daarbuiten, als hét voorbeeld van de kracht van regionale samenwerking wordt gebruikt. Het grote aantal door Europa gehonoreerde projecten toont aan, dat deze samenwerking ook zijn resultaten kent.	Provincie Brabant	C	<i>Ontraden.</i> <i>Er zijn veel Nederlandse voorbeelden te noemen van goede regionale samenwerking. Om daar recht aan te doen is het beter ons te onthouden van het noemen van specifieke voorbeelden.</i>
32	2.3.5	Het CDA is geen voorstander van volledige harmonisering van sociale regelgeving, maar steunt een betere afstemming tussen lidstaten op dit soort regels en procedures. Er moeten experimenten komen voor grensregio's om te testen welk niveau van harmonisering of wederzijdse afstemming werkt.	Het CDA is geen voorstander van volledige harmonisering van sociale regelgeving, maar steunt een betere afstemming tussen lidstaten op dit soort regels en procedures. <u>Dit kan middels het toetsen op de effecten voor mensen in grensgebieden op verschillen in regelgeving, dat geldt ook voor prijsverschillen als gevolg van regelgeving, om eventuele problemen voor burgers, studenten en ondernemers die grensoverschrijdend werken, studeren en/of wonen te voorkomen.</u> Er moeten experimenten komen voor grensregio's om te testen welk niveau van harmonisering of wederzijdse afstemming werkt.		Provincie Limburg	B	Gewijzigd overnemen en invoegen in 2.3.4 na "onderlinge wet- en regelgeving." Het CDA maakt zich hard voor betere afstemming tussen de lidstaten op onderlinge wet- en regelgeving. <u>Dit kan middels het toetsen van de effecten van verschillen in regelgeving op mensen in grensgebieden (grenseffecttoets).</u> Werken in het ene land en wonen in het andere zou zonder belemmeringen moeten kunnen.
33	2.5.2	Kennisonwikkeling kan niet zonder een sterke inzet op onderwijs op alle niveaus en op het faciliteren van life-long learning. Veel banen van nu bestaan over twintig jaar niet meer. Daarom moeten we mensen opleiden voor de banen van de toekomst. Hier moet het Europees Sociaal Fonds voor worden ingezet.	Kennisonwikkeling kan niet zonder een sterke inzet op onderwijs op alle niveaus en op het faciliteren van life-long learning. Veel banen van nu bestaan over twintig jaar niet meer. Daarom moeten we mensen opleiden voor de banen van de toekomst. Hier moet het Europees Sociaal Fonds voor worden ingezet. <u>Ook zal voor de invulling van deze opleidingen internationale kennisuitwisseling nodig zijn om de kernvraagstukken van onze samenleving, zoals de energietransitie, effectief te kunnen aanpakken.</u>	Ook in Nederland missen we op een aantal terreinen kennis, die elders in Europa al beschikbaar is.	Provincie Brabant	B	<i>Ontraden.</i> <i>De huidige tekst betreft het Europees Sociaal Fonds en daar past dit amendement niet bij. Internationale kennisuitwisseling wordt al in artikel 2.5.3 benoemd.</i>
34	2.5.2		Kennisonwikkeling kan niet zonder een sterke inzet op onderwijs op alle niveaus en op het faciliteren van life-long learning. Veel banen van nu bestaan over twintig jaar niet meer. Daarom moeten we mensen opleiden voor de banen van de toekomst. Hier moet het Europees Sociaal Fonds voor worden ingezet. <u>Ook zal het CDA zich hard maken voor een post-Erasmus waarvoor jong afgestudeerden vanaf 25 jaar na 6 maanden solliciteren (te controleren door nationale sociale diensten) aanspraak mogen maken in technische en ICT-beroepen. Grenswerkers in deze vakken mogen deze beurs ook gebruiken voor het leren van de buurtaal, niet alleen het Engels.</u>	Resolutie jeugdwerkloosheid	CDJA	B	<i>Ontraden.</i> <i>Het is goed om het Erasmus programma uit te breiden en dat wordt erkend met het overnemen van amendementen 35 en 36. Verbreding naar omscholing, zoals in dit amendement wordt voorgesteld, past echter niet bij de huidige wijde van het Erasmus programma.</i>
35	2.5.3	Ervaringen uitwisselen en over de grens kijken stimuleert kennisonwikkeling en innovatie in Europa. Daarom ondersteunt het CDA de voortzetting van de succesvolle Erasmus en Erasmus+ programma's, dat al miljoenen jongeren de mogelijkheid heeft gegeven om elders in Europa te studeren of werkervaring op te doen. Die programma's moeten toegankelijker worden voor mbo'ers en hbo'ers. Daarnaast moet Europa onderwijs in meerdere talen stimuleren. Zo worden jongeren weerbaarder en plukken ze de vruchten van nieuwe ontwikkelingen.	Ervaringen uitwisselen en over de grens kijken stimuleert kennisonwikkeling en innovatie in Europa. Daarom ondersteunt het CDA de <u>voortzetting uitbreiding</u> van de succesvolle Erasmus en Erasmus+ programma's, dat al miljoenen jongeren de mogelijkheid heeft gegeven om elders in Europa te studeren of werkervaring op te doen. Die programma's moeten toegankelijker worden voor mbo'ers en hbo'ers. Deze programma's worden toegankelijker voor mbo'ers en hbo'ers en we verdubbelen het jaarlijks beschikbare budget. Daarnaast moet Europa onderwijs in meerdere talen stimuleren. Zo worden jongeren weerbaarder en plukken ze de vruchten van nieuwe ontwikkelingen.	Van alle Europese jongerenprogramma's is het uitwisselingsprogramma Erasmus aantoonbaar het meest succesvolle. Dat moeten we koesteren. Tegelijkertijd is het ook tijd meer jongeren hiervan te laten profiteren - het is niet uit te leggen dat de bestuurskundige wel gemakkelijk in het buitenland kan studeren, maar een timmerman of werktuigbouwkundige niet. Laten we ook deze grens slechten en onze jongeren met een beroepsopleiding dezelfde kansen geven als academiërs. Zo kiezen we bewust voor een sterker Nederland in een beter Europa.	Afdeling België/Luxemburg	B	<i>Gewijzigd overnemen, samenvoegen met amendement 36.</i> Ervaringen uitwisselen en over de grens kijken stimuleert kennisonwikkeling en innovatie in Europa. Daarom ondersteunt het CDA de <u>uitbreiding</u> van de succesvolle Erasmus en Erasmus+ programma's, dat al miljoenen jongeren de mogelijkheid heeft gegeven om elders in Europa te studeren of werkervaring op te doen. Die programma's moeten toegankelijker worden voor mbo'ers en hbo'ers. Deze programma's worden toegankelijker voor mbo'ers en hbo'ers en we verhogen het jaarlijks beschikbare budget. Daarnaast moet Europa onderwijs in meerdere talen stimuleren. Zo worden jongeren weerbaarder en plukken ze de vruchten van nieuwe ontwikkelingen.
36	2.5.3		Ervaringen uitwisselen en over de grens kijken stimuleert kennisonwikkeling en innovatie in Europa. Daarom ondersteunt het CDA de uitbreiding van de succesvolle Erasmus en Erasmus+ programma's, dat al miljoenen jongeren de mogelijkheid heeft gegeven om elders in Europa te studeren of werkervaring op te doen. Die programma's moeten toegankelijker worden voor mbo'ers en hbo'ers. Deze programma's worden toegankelijker voor mbo'ers en hbo'ers en we verdubbelen het jaarlijks beschikbare budget. Daarnaast moet Europa onderwijs in meerdere talen stimuleren. Zo worden jongeren weerbaarder en plukken ze de vruchten van nieuwe ontwikkelingen.	Resolutie jeugdwerkloosheid	CDJA	B	<i>Gewijzigd overnemen, zie amendement 35.</i>
37	2.5.3		Ervaringen uitwisselen en over de grens kijken stimuleert kennisonwikkeling en innovatie in Europa. Daarom ondersteunt het CDA de voortzetting van de succesvolle Erasmus en Erasmus+ programma's, dat al miljoenen jongeren de mogelijkheid heeft gegeven om elders in Europa te studeren of werkervaring op te doen. Die programma's moeten toegankelijker worden voor mbo'ers en hbo'ers, <u>onder andere door het stimuleren van verbindingen tussen mbo- en hbo-instellingen binnen Europa.</u> Daarnaast moet Europa onderwijs in meerdere talen stimuleren. Zo worden jongeren weerbaarder en plukken ze de vruchten van nieuwe ontwikkelingen.	Grensoverschrijdende uitwisselingen tussen kennisinstellingen zal positief bijdragen aan de uitwisseling van hun studenten.	Provincie Brabant	C	<i>Ontraden.</i> <i>Dit amendement voegt niks toe aan de bestaande tekst. Dat Erasmus toegankelijk wordt voor mbo en hbo instellingen brengt de genoemde internationale verbinding tot stand.</i>
38	2.5.4	Nederland heeft, net als de rest van Europa, baat bij het aantrekken van buitenlands toptalent. Dit gebeurt nog te weinig. Daarom moet Europa de onderhandelingen over de Europese Blue Card (vergelijkbaar met de Amerikaanse Green Card) nieuw leven inblazen en toewerken naar een versoepeling en vereenvoudiging van de regels.	Nederland heeft, net als de rest van Europa, baat bij het aantrekken van buitenlands toptalent. Het internationaal uitwisselen van toptalenten. Dit gebeurt nog te weinig. Daarom moet Europa de onderhandelingen over de Europese Blue Card (vergelijkbaar met de Amerikaanse Green Card) nieuw leven inblazen en toewerken naar een versoepeling en vereenvoudiging van de regels.	Europa heeft er ook baat bij, dat Europese toptalenten zich kunnen ontwikkelen in de voor hen best mogelijke omgeving.	Provincie Brabant	B	<i>Ontraden.</i> <i>De huidige tekst is duidelijker en doet precies wat het amendement voorstelt. Daarbij dekt 'aantrekken' meer de lading dan 'uitwisselen'.</i>

Nr	Art. no.	Artikel concept-verkiezingsprogramma	Amendement	Toelichting	Indiener	Cat.	Preadvis
39	2.6.2	Digitalisering brengt vooruitgang, maar ook zorgen. Afgelopen jaren heeft het nieuws bol gestaan van grootschalige datalekken, diefstal van bedrijfsgegevens, privacy-schendingen en digitale inbraken bij banken. Investeren en opleiden in digitale bescherming moet dan ook een absolute toprioriteit worden. Het CDA steunt de initiatieven die op Europees niveau genomen zijn om misbruik van data en privacy-schendingen te voorkomen. Onze veiligheid en concurrentiepositie hangen direct van een goede gegevensbescherming af. Eisen aan gegevensbescherming zouden voor ieder bedrijf moeten gelden, dus ook voor grote internetplatformen.	Digitalisering brengt vooruitgang, maar ook zorgen. Afgelopen jaren heeft het nieuws bol gestaan van grootschalige datalekken, diefstal van bedrijfsgegevens, privacy-schendingen en digitale inbraken bij banken. Investeren en opleiden in digitale bescherming moet dan ook een absolute toprioriteit worden. Het CDA steunt de initiatieven die op Europees niveau genomen zijn om misbruik van data en privacy-schendingen te voorkomen. Onze veiligheid en concurrentiepositie hangen direct van een goede gegevensbescherming af. Eisen aan gegevensbescherming zouden voor ieder bedrijf moeten gelden, dus ook voor grote internetplatformen. <u>Wel blijft het zaak om kleinere bedrijven, verenigingen, e.d. te vrijwaren van teveel bureaucratisering. De mate van risico is daarbij bepalend voor regellast en handhaving.</u>		Provincie Zuid-Holland	B	<i>Overnemen.</i>
40	<i>Nieuw art. na 2.6.3</i>		<u>Op dit moment zijn de top-20 technologiebedrijven allemaal uit China of de VS. Zonder goede investeringen in digitaal onderwijs, innovatie, onderzoek en ontwikkeling zal dit zo door blijven gaan. Europa moet meehelpen om onze technologische infrastructuur, zoals 5G-netwerken, verbeteren en klaar te maken voor de digitale revolutie. Europa moet kansen bieden voor Europese bedrijven en ondernemers om in het digitale tijdperk maximaal kun kansen te benutten. Moderne financiële instrumenten en wetgeving die kansen bieden voor innovatie helpen daarbij ons op weg.</u>	In lijn met de inzet van het CDA in het MFK benoemen we hier extra dat investeringen nodig zijn voor de Europese interne markt en ten goede komen aan Europa. De EU moet ruimte bieden voor startups en ondernemingen in de digitale revolutie. Dat past ook in het streven om de digitale interne markt te verdiepen. Slimmer gebruik maken van bestaande instrumenten en wetgeving hoort daarbij.	Provincie Zuid-Holland	B	<i>Ontraden.</i> <i>Deze paragraaf bevat geen nieuwe inhoud. Alle genoemde onderwerpen staan al vermeld in 2.4.4., 2.5.1 en 2.5.2.</i>
41	2.7.4	Voor de huidige taken gaat het budget niet omhoog. Nieuwe uitgaven worden pas gedaan als deze bijdragen aan het bereiken van concreet omschreven prioriteiten en doelen. Daartoe behoren onder meer grensbewaking, asiel- en migratie, duurzaamheid en digitalisering. Hier worden nieuwe financieringsvormen, die niet ten laste komen van de Nederlandse schatkist, voor gebruikt. Denk daarbij bijvoorbeeld aan toekomstige opbrengsten van het Europese in-en uitreis systeem, de Europese variant van het Amerikaanse ESTA. Het CDA vindt het logisch om deze opbrengsten te gebruiken voor de versterking van de Europese buitengrenzen. Een ander voorbeeld van een nieuwe inkomstenbron is de opbrengst van de digitaks.	Voor de huidige taken gaat het budget niet omhoog. Nieuwe uitgaven worden pas gedaan als deze bijdragen aan het bereiken van concreet omschreven prioriteiten en doelen. Daartoe behoren onder meer grensbewaking, asiel- en migratie, duurzaamheid en digitalisering. Hier worden nieuwe financieringsvormen, die niet ten laste komen van de Nederlandse schatkist, voor gebruikt. Denk daarbij bijvoorbeeld aan toekomstige opbrengsten van het Europese in-en uitreis systeem, de Europese variant van het Amerikaanse <u>Electronic System for Travel Authorization</u> (ESTA). Het CDA vindt het logisch om deze opbrengsten te gebruiken voor de versterking van de Europese buitengrenzen. Een ander voorbeeld van een nieuwe inkomstenbron is de opbrengst van de digitaks.	Afkortingen, die niet eerder zijn gebruikt, voluit schrijven. Niet iedereen is op de hoogte van het EU-jargon.	Provincie Groningen	C	<i>Overnemen.</i>
42	2.8.1		<u>De financiële crisis heeft een aantal zwakke plekken blootgelegd in Europa. Gelukkig zit de economie weer in de lift, maar er zijn maatregelen nodig om dit te behouden. Het CDA is van mening dat een sterke toezichthouder in de vorm van de ECB gewenst is, maar de ECB moet wel duidelijke verantwoording over haar beleid afleggen aan het Europees Parlement en de nationale parlementen.</u>	Hoewel het verleidelijk is om de ECB verantwoording af te laten leggen aan nationale parlementen, wegen de nadelen niet op tegen de voordelen. De Tweede Kamer zal invloed vragen op het monetair beleid en het rentebeleid van de ECB ter discussie stellen. Daarentegen zullen Griekse, Italiaanse of Portugese parlementariërs weer een ander beleid vragen. Te veel invloed van nationaal parlementariërs kan daardoor in het nadeel zijn van NL. Bovendien tast een toenemende controle en verantwoording van de ECB aan de politiek de onafhankelijkheid aan van de ECB. Juist die onafhankelijkheid is cruciaal voor het goede functioneren. De ECB legt momenteel verantwoording af aan het EP, daarmee kan voldoende verantwoording af worden gelegd. Indien de Tweede Kamer meer wil weten over de ECB, kan zij de president vragen om op bezoek te komen bij de Kamer zelf. Dit is in het verleden al gebeurd. Formalisering daarvan, zal echter leiden tot een aantasting van de onafhankelijkheid van de ECB. Dat leidt tot een deuk in de geloofwaardigheid van het beleid van de ECB. Bedenk hierbij het aloude spreekwoord: "Duitsers vertrouwen op God en de Bundesbank". Zo is het ook met de ECB, haar geloofwaardigheid is verbonden met haar onafhankelijkheid. Politiek moet daar zich niet in roeren.	Provincie Zuid-Holland	A	<i>Gewijzigd overnemen.</i> De financiële crisis heeft een aantal zwakke plekken blootgelegd in Europa. Gelukkig zit de economie weer in de lift, maar er zijn maatregelen nodig om dit te behouden. Het CDA is van mening dat een sterke toezichthouder in de vorm van de ECB gewenst is, maar de ECB moet wel duidelijke verantwoording over haar beleid afleggen aan het Europees Parlement en de nationale parlementen. maar de ECB moet wel permanent in dialoog blijven met het Europees Parlement en de nationale parlementen.
43	2.8.1	De financiële crisis heeft een aantal zwakke plekken blootgelegd in Europa. Gelukkig zit de economie weer in de lift, maar er zijn maatregelen nodig om dit te behouden. Het CDA is van mening dat een sterke toezichthouder in de vorm van de ECB gewenst is, maar de ECB moet wel duidelijke verantwoording over haar beleid afleggen aan het Europees Parlement en de nationale parlementen.	De financiële crisis heeft een aantal zwakke plekken blootgelegd in Europa. Gelukkig zit de economie weer in de lift, maar er zijn maatregelen nodig om dit te behouden. Het CDA is van mening dat een sterke toezichthouder in de vorm van de <u>Europese Centrale Bank</u> (ECB) gewenst is, maar de ECB moet wel duidelijke verantwoording over haar beleid afleggen aan het Europees Parlement en de nationale parlementen.	Afkortingen, die niet eerder zijn gebruikt, voluit schrijven. Niet iedereen is op de hoogte van het EU-jargon.	Provincie Groningen	C	<i>Overnemen.</i>
44	2.8.2	Het CDA hecht aan een onafhankelijke centrale bank, maar nu de economie zich herstelt dient het huidige opkoopbeleid van staatsobligaties snel afgebouwd te worden. De zeer lage rente die hiermee samenhangt heeft negatieve effecten voor onder andere de huizenmarkt en het Nederlandse pensioenstelsel. Europa moet daarom terugkeren naar een evenwichtig rentebeleid. Om diezelfde redenen is het CDA ook tegen een transferunie. Het kan niet zo zijn dat de economisch sterkere landen structureel als vangnet voor de zwakkere landen moeten optreden.	<u>Het CDA hecht aan een onafhankelijke centrale bank, maar nu de economie zich herstelt dient het huidige opkoopbeleid van staatsobligaties snel afgebouwd te worden. De zeer lage rente die hiermee samenhangt heeft negatieve effecten voor onder andere de huizenmarkt en het Nederlandse pensioenstelsel. Europa moet daarom terugkeren naar een evenwichtig rentebeleid. Om diezelfde redenen is het CDA ook tegen een transferunie. Het kan niet zo zijn dat de economisch sterkere landen structureel als vangnet voor de zwakkere landen moeten optreden.</u>	Zie 2.8.1. CDA Zuid-Holland	Provincie Zuid-Holland	A	<i>Gewijzigd overnemen.</i> Het CDA hecht aan een onafhankelijke centrale bank, maar nu de economie zich herstelt dient het huidige opkoopbeleid van staatsobligaties snel afgebouwd te worden. De zeer lage rente die hiermee samenhangt heeft negatieve effecten voor onder andere de huizenmarkt en het Nederlandse pensioenstelsel. Europa moet daarom terugkeren naar een evenwichtig rentebeleid, en kan Europa terugkeren naar een evenwichtig rentebeleid. Het CDA is ook tegen een transferunie. Het kan niet zo zijn dat de economisch sterkere landen structureel als vangnet voor de zwakkere landen moeten optreden.

Nr	Art. no.	Artikel concept-verkiezingsprogramma	Amendement	Toelichting	Indiener	Cat.	Preadvises
45	<i>Nieuw art. na 2.8.4</i>		<i>Het CDA wil dat het ESM wordt versterkt. Dit mechanisme is bedacht in tijden van crisis met als doel dat het uiteindelijk onder het Europees verdrag wordt gevoegd. Het CDA wil dat dit alsnog gebeurt, waarbij de bestaande besluitvormingsprocedures over de inzet van het ESM leidend blijven. Het CDA is daarnaast van mening dat nationale parlementen duidelijke afspraken maken hoe zij over besluiten van het ESM zowel vooraf als naderhand worden geïnformeerd. Op die manier kan hun controletaak zo optimaal mogelijk worden ingericht.</i>	ESM moet in EU-verdrag komen. Rol nationaal parlement moet worden versterkt.	Provincie Zuid-Holland	A	<i>Gewijzigd overnemen. Het ESM is bedoeld als noodfonds, waarin landen via hun regering kunnen besluiten tot noodhulp. Dit mechanisme onder het EU-verdrag brengen, kan betekenen dat de Europese Commissie en/of Europees Parlement hier een rol in gaat spelen en daar is het CDA geen voorstander van, ook in verband met het budgetrecht van nationale parlementen.</i> <i>Het CDA wil dat het Europese Noodfonds (ESM) wordt versterkt. Daarnaast moet er met nationale parlementen duidelijke afspraken worden gemaakt over hoe zij over besluiten van het ESM zowel vooraf als naderhand worden geïnformeerd. Op die manier kan hun controletaak zo optimaal mogelijk worden ingericht.</i>
46	2.9.1	Drempelbedragen bij Europese aanbesteding van leveringen en diensten moeten omhoog.	<i>Drempelbedragen bij Europese aanbesteding van leveringen en diensten moeten omhoog.</i>	Het is niet duidelijk waarom het MKB een beter kans heeft bij hogere drempels. Waarschijnlijk is juist het omgekeerde het geval!	Afdeling Belgie/Luxemburg	B	<i>Ontraden.</i> <i>Voor toelichting zie amendement 22.</i> Dit amendement maakt de omstandigheden voor het MKB minder goed. Bij een hoger drempelbedrag, hoeft er minder vaak Europees te worden aanbesteed. Het MKB maakt dan minder kans op het verkrijgen van een opdracht, omdat ze niet aan ingewikkelde en dure aanbestedingen hoeven mee te doen.
47	2.9.2	Er moet betere handhaving komen van bestaande regels op het gebied van mededinging.	<i>Er moet betere handhaving komen van bestaande regels op het gebied van mededinging. De regels op het gebied van mededinging zijn een effectief EU-waapen dat blijvend ingezet moet worden tegen illegale staatssteun, machtsconcentraties en kartelvorming. Het CDA volgt het debat over mogelijke aanpassingen, met name door technologische ontwikkelingen, en zal deze steunen als zij tot een versterking leiden.</i>	De mededingingsregels zijn voornamelijk gericht tot bedrijven, niet duidelijk is waarom Lid-Staten harder moeten worden aangepakt. Bovendien is er inderdaad wetgeving ("ECN+") aangenomen die beoogt het optreden van nationale mededingingsautoriteiten effectiever en meer 'convergent' te maken. Er is een belangrijk debat gaande in Brussel over de vraag of de EU mededingingsregels (verder) versterkt moeten worden met name als gevolg van technologische ontwikkelingen. Huidig Commissaris Vestager heeft werkgroepen ingesteld die daarover in de komende periode gaan adviseren. Gezien het belang van de mededingingsregels moet het CDA dit debat nauwgezet volgen. Eventuele aanpassingsvoorstellen moeten kritisch bekeken worden maar zij zullen in principe gesteund worden indien deze leiden tot een versterking van de regels en niet gebruikt worden om (deels) bestaande regels af te zwakken.	Afdeling Belgie/Luxemburg	B	<i>Gewijzigd overnemen, zodat deze past bij 2.1.4.</i> <i>We willen dat landen strenger worden aangepakt als zij nieuwe Europese regelgeving niet op tijd of onjuist invoeren.</i>
48	2.9.6	We willen ons sterk maken voor meer made in Europe en in investeringen die leiden tot banen in de industrie in de kennissector. Dat is met name van belang voor de regio's.	<i>De beste garantie voor banen in Europa is niet protectionisme, maar een ijzersterke concurrentiepositie in de wereld. We willen ons daarom sterk maken voor meer made in Europe en in investeringen die leiden tot banen in de industrie in de kennissector, in de kenniseconomie die leiden tot banen. Dit betekent ook dat we ons moeten inzetten op het wegnemen van handelsbarrières binnen de EU, zodat ondernemers en kenniscentra gebruik kunnen maken van de schaalvoordelen van de interne markt. Dat is met name van belang voor de regio's.</i>	Om 'Europese kampioenen' te creëren is alleen investeren niet genoeg om bedrijven te stimuleren en banen te creëren. We moeten er ook voor zorgen dat de omgeving waarin die banen gecreëerd worden ondernemers voldoende stimuleert om grensoverschrijdend te groeien en hun schaal te vergroten	Afdeling Belgie/Luxemburg	A	<i>Ontraden.</i> <i>De kern van deze tekst is juist het made in Europe. We willen een sterkere positie voor Europese MKB/bedrijven t.o.v. internationale bedrijven. Daarnaast is de inzet op het behoud van kennis en innovatie in Europa essentieel. Dit amendement verzwakt e.e.a.</i>
49	2.9.7	We willen investeren in onderzoek, innovatie en kennis, met als kernbegrip life-long learning.	We willen investeren in onderzoek, innovatie en kennis, met als kernbegrippen life-long learning en internationale kennisuitwisseling.	Zie amendementen bij de artikelen 2.5.2, 2.5.3 en 2.5.4.	Provincie Brabant	C	<i>Overnemen.</i> <i>Dit amendement past bij de teksten over de Erasmus programma's.</i>
50	2.9.11	We willen toewerken naar een vervolmaakte bankenunie, met sterke toezicht van de ECB en nationale parlementen, een goed werkend resolutiemechanisme voor banken en een Europees garantiestelsel.	We willen toewerken naar een vervolmaakte bankenunie, met sterke toezicht van de ECB en nationale parlementen, een sterk ESM onder EU-verdrag met sterke toezicht van nationale parlementen, een goed werkend resolutiemechanisme voor banken en een Europees garantiestelsel.	naar aanleiding amendement extra bij 2.8.4 van Zuid-Holland	Provincie Zuid-Holland	A	<i>Ontraden.</i> <i>Zie adviezen op eerdere amendementen op ECB (42) en ESM (45).</i>
Hoofdstuk 3. Duurzaam leven en werken							
51	3.1.1	Hergebruiken is beter dan weggooien. De mogelijkheden voor hergebruik van onze kostbare grondstoffen zijn enorm. Op den duur wordt Europa een circulaire economie, waarbij alle producten en grondstoffen worden hergebruikt. Op alle overheidsniveaus kan dit worden gestimuleerd en verspilling worden ontmoedigd.	Hergebruiken is beter dan weggooien. <i>Met een verwachte wereldbevolking van 9 miljard en 30% welvaartstoename in 2030 is de transitie van een lineaire naar een circulaire economie noodzaak geworden.</i> De mogelijkheden voor hergebruik van onze kostbare grondstoffen zijn enorm en circulaire economie levert ook een forse bijdrage aan de vermindering van CO2. Europa moet met als Nederland, streven naar een volledige circulaire economie in 2050, waarbij alle producten en grondstoffen worden hergebruikt. Op alle overheidsniveaus kan dit worden gestimuleerd en verspilling worden ontmoedigd. <i>Het creëren van circulaire hotspots van bedrijven, kennisinstellingen en overheden zal de transitie naar een circulaire economie versnellen.</i>	De tekst ademt nog teveel vrijblijvendheid uit. Een circulaire economie is geen luxe probleem maar is noodzaak geworden. En Europa heeft hiermee goud in handen. Daar horen ook harde doelstellingen bij die in lijn zijn met Europese koplopers als Nederland, Frankrijk, Finland en Slovenie. Nederlands is begonnen met het oprichten van een internationaal georiënteerde circulaire hotspot. Zie www.hollandcirculairhotspot.nl. Er komen er steeds meer in Europa en deze hotspots hebben aantoonbare meerwaarde om one level circular economy playing field in alle landen (koplopers en achterblijvers) te versnellen, inclusief kansen voor het EU bedrijfsleven.	Provincie Zuid-Holland	B	<i>Ontraden.</i> <i>Dit amendement is zeer lang en bevat veel details. De huidige tekst is duidelijker en bevat reeds de belangrijkste punten. Het punt van de hotspots is te specifiek voor dit programma.</i>
52	3.2.1	We zijn er trots op dat Nederlandse bedrijven en universiteiten met de hulp van Europese budgetten een voortrekkersrol hebben op het gebied van de ontwikkeling van nieuwe, duurzame oplossingen. Nederland moet een ambitieuze en leidende rol innemen naar een duurzame en circulaire economie en verwacht dit ook van Europa op het wereldtoneel. Europa moet inzetten op de technologische voorlopers en de regio voeren in het in contact brengen van voorlopende bedrijven, universiteiten en maatschappelijke organisaties. De overgang naar een duurzame economie brengt volop kansen met zich mee. Europa moet belemmeringen wegnemen zodat het Europese bedrijfsleven die kansen volop kan benutten.	We zijn er trots op dat Nederlandse bedrijven en universiteiten met de hulp van Europese budgetten een voortrekkersrol hebben op het gebied van de ontwikkeling van nieuwe, duurzame oplossingen. Nederland moet een ambitieuze en leidende rol innemen naar een duurzame en circulaire economie en verwacht dit ook van Europa op het wereldtoneel. Europa moet inzetten op de technologische voorlopers en de regio voeren in het in contact brengen van voorlopende bedrijven, universiteiten en maatschappelijke organisaties. De overgang naar een duurzame economie brengt volop kansen met zich mee. Europa moet belemmeringen wegnemen zodat het Europese bedrijfsleven die kansen volop kan benutten. <i>Ook ons pleidooi voor het inzetten van de Europese Structuur- en Investeringsfondsen voor innovatie en slimme specialisatie in de regio's zal positief bijdragen aan deze ambitie, zoals blijkt uit de ontwikkeling van de Zuid-West Nederlandse Biobased Delta tot een topregio voor de Biobased Economy.</i>	Hier wordt een relatie gelegd met artikel 2.3.1.	Provincie Brabant	B	<i>Ontraden.</i> <i>Het slim inzetten van de structuurfondsen wordt reeds benoemd in 2.3.3. Daarnaast zijn er veel Nederlandse voorbeelden te noemen van goed gebruik van structuurfondsen voor innovatie en duurzaamheid. Om daar recht aan te doen is het beter ons te onthouden van het noemen van specifieke voorbeelden.</i>

Nr	Art. no.	Artikel concept-verkiezingsprogramma	Amendement	Toelichting	Indiener	Cat.	Preadvies
53	3.3.1	Voor elk huishouden is het belangrijk dat energie toegankelijk en betaalbaar is. Ook zonder het gas uit Groningen is dat mogelijk. Omdat we op dit moment in Europa voor een groot deel afhankelijk zijn van gas uit Rusland en olie uit het Midden-Oosten, moeten we sterk inzetten op een zelfvoorzienend Europa. We willen voorkomen dat we door politieke spanningen geen toegang meer hebben tot energie. Zo nodig kan de ontwikkeling van duurzame energie in een kopgroep opgezet worden. De afhankelijkheid van aardgas uit Rusland kan beperkt worden door het ontwikkelen van meer LNG terminals.	Voor elk huishouden is het belangrijk dat energie toegankelijk en betaalbaar is. Ook zonder het gas uit Groningen is dat mogelijk. Omdat we op dit moment in Europa voor een groot deel afhankelijk zijn van gas uit Rusland en olie uit het Midden-Oosten, moeten we sterk inzetten op een zelfvoorzienend Europa. We willen voorkomen dat we door politieke spanningen geen toegang meer hebben tot energie. Zo nodig kan de ontwikkeling van duurzame energie in een kopgroep opgezet worden. De afhankelijkheid van aardgas uit Rusland kan beperkt worden door het ontwikkelen van meer <u>Liquefied Natural Gas</u> (LNG) terminals.	Afkortingen, die niet eerder zijn gebruikt, voluit schrijven. Niet iedereen is op de hoogte van het EU-jargon.	Provincie Groningen	C	<i>Overnemen.</i>
54	3.4.2	Vervuiling houdt niet op bij de grens en het effect van goede maatregelen gelukkig ook niet. Het CDA wil dat onderzocht wordt of we voor bepaalde sectoren de doelen op Europees in plaats van op landelijk niveau kunnen stellen. Dan kan de reductie plaatsvinden op de plekken waar dat het meeste effect heeft. De landbouw zou zo'n sector kunnen zijn.	Vervuiling houdt niet op bij de grens en het effect van goede maatregelen gelukkig ook niet. Het CDA wil dat onderzocht wordt of we voor bepaalde sectoren de doelen op Europees in plaats van op landelijk niveau kunnen stellen. Dan kan de reductie plaatsvinden op de plekken waar dat het meeste effect heeft. De landbouw zou zo'n sector kunnen zijn. <u>De EU moet het verminderen van CO2-emissie centraal stellen. We moet naar een CO2 neutraal Europa in 2045. Het akkoord van Parijs was een goede start, maar we moeten meer ambitie tonen. Een doel van 2 graden als limiet op het opwarmingseffect van de aarde is nodig en zal ambitieuze maatregelen vereisen op emissiehandel.</u>	Klimaatverandering moeten wij als partij van het rentmeesterschap openlijk en ambitieus omarmen. Ook al is dit scherper dan het regeerakkoord, in Europees opzicht moet onze ambitie hoger kunnen zijn. Dit moet nadrukkelijk los staan van het nationale beleid (daar gaat de TK over) maar deze ambitie kan internationaal de toon zetten. Een goed klimaatbeleid begint ambitieus.	Provincie Zuid-Holland	A	<i>Ontraden.</i> <i>De huidige tekst brengt een belangrijk punt in wat betreft effectieve overgang naar een duurzame economie. Zowel ambitieuze doelen als het Klimaatakkoord van Parijs worden al in de inleiding genoemd. Wat dat betreft is het veel belangrijker om nu te werken aan de uitvoering van de afspraken van Parijs dan opnieuw energie en aandachtvragende discussies te voeren over doelstellingen.</i>
55	3.4.3	Tot slot wil het CDA een effectieve prijs op CO2 uitstoot op Europees niveau. Alleen dan kan het Europese Emissiehandelssysteem (ETS) werken zoals het bedoeld is: op kosteneffectieve manier CO2 uitstoot reduceren met behoud van een gelijk speelveld voor alle deelnemende bedrijven. We hebben de ambitie om hierin gevolgd te worden door de landen van de G20.	Tot slot wil het CDA een effectieve prijs op CO2 uitstoot op Europees niveau. Alleen dan kan het Europese Emissiehandelssysteem (ETS) werken zoals het bedoeld is: op kosteneffectieve manier CO2 uitstoot reduceren met behoud van een gelijk speelveld voor alle deelnemende bedrijven. We hebben de ambitie om hierin gevolgd te worden door de landen van de G20. <u>Om dit te stimuleren voert de Europese Unie een koolstofheffing in voor producten uit landen waar er geen functionerend Emissiehandelssysteem is. Zo creëren we een eerlijk speelveld voor alle producenten.</u>	We moeten ambitie tonen, maar onze eigen producenten niet uit de markt prijzen met een al te agressief ETS. Daarom is een koolstofheffing op import uit niet-ETS-landen een redelijk middel om tot een eerlijke prijs te komen.	CDJA	A	<i>Ontraden.</i> <i>Het is een sympathiek idee omdat het voorstel inspeelt op de wens dat onze bedrijven een gelijk speelveld hebben en houden. Het is echter niet goed uit te voeren omdat bij te importeren producten nooit precies is te bepalen waar materiaal en grondstoffen vandaan komen. Dus ook niet of deze afkomstig zijn van bedrijven die voor een gelijk speelveld eigenlijk onder het emissiehandelssysteem zouden moeten vallen (elektriciteitscentrales, hoogovens, chemische industrie).</i>
56	3.5.1	Een supermarkt vol gezond, goed eten lijkt vanzelfsprekend, maar dat is het niet. De vraag naar voedsel wordt wereldwijd steeds groter en landbouw- en visserijgronden worden schaarser, zeker als we niet goed omgaan met de bodem en het water. Door hogere productiviteit, efficiëntie, innovatie en duurzaamheid kunnen we ervoor zorgen dat er voldoende voedsel is. De Nederlandse land- en tuinbouw loopt hierin wereldwijd al voorop. Het CDA wil dat Europa zoveel mogelijk zelfvoorzienend wordt, voedseltekorten door politieke spanningen op het wereldtoneel moeten we voorkomen.	Een supermarkt vol gezond, goed eten lijkt vanzelfsprekend, maar dat is het niet. De vraag naar voedsel wordt wereldwijd steeds groter en landbouw- en visserijgronden worden schaarser, zeker als we niet goed omgaan met de bodem en het water. Door hogere productiviteit, efficiëntie, innovatie en duurzaamheid kunnen we ervoor zorgen dat er voldoende <u>en gezond voedsel</u> is. De Nederlandse land- en tuinbouw <u>en andere bedrijven in de agrofood sector lopen</u> hierin wereldwijd al voorop. Het CDA wil dat Europa zoveel mogelijk zelfvoorzienend wordt <u>in basisvoedsel en primaire agrarische grondstoffen als kalium en fosfaat</u> . Voedseltekorten door politieke spanningen op het wereldtoneel moeten we voorkomen. <u>Belemmerende regelgeving, die nieuwe technologieën in productie en veredeling in de weg staan, moeten verdwijnen om de voedselproductie naar de toekomst toe te waarborgen.</u>	Goed om hier ook aandacht te vragen voor de vele Nederlandse bedrijven. Ook dit is van groot, economisch belang en hierin werken vele mensen. Verder hoeven we niet zelfvoorzienend te zijn in bijv. bananen maar wel in basisvoedsel.	Provincie Zuid-Holland	B	<i>Gewijzigd overnemen. De modernisering van de regelgeving is belangrijk, de rest van de tekst is te gedetailleerd voor het programma.</i> <i>Een supermarkt vol gezond, goed eten lijkt vanzelfsprekend, maar dat is het niet. De vraag naar voedsel wordt wereldwijd steeds groter en landbouw- en visserijgronden worden schaarser, zeker als we niet goed omgaan met de bodem en het water. Door hogere productiviteit, efficiëntie, innovatie en duurzaamheid kunnen we ervoor zorgen dat er voldoende <u>en gezond voedsel</u> is. De Nederlandse land- en tuinbouw lopen hierin wereldwijd al voorop. Het CDA wil dat Europa zoveel mogelijk zelfvoorzienend wordt, voedseltekorten door politieke spanningen op het wereldtoneel moeten we voorkomen. <u>Regelgeving die nieuwe technologieën in productie en veredeling in de weg staan, moet gemoderniseerd worden om de voedselproductie naar de toekomst toe te waarborgen.</u></i>
57	<i>Nieuw art. na 3.5.1</i>		<u>Voor de glastuinbouw is een gelijkwaardig niveau (level playing field) voor plantgezondheid en gewasbescherming in de EU van groot belang.</u>	De Nederlandse sector loopt voorop in de wereld maar dat moeten we ook zo houden. Gelijke eisen zijn daarom broodnodig.	Provincie Zuid-Holland	B	<i>Overnemen.</i>
58	3.5.6	Uiteindelijk zullen de land- en tuinbouwsector in Europa zoveel mogelijk circulair moeten werken. Zo willen we met de hele voedselketen, van productie tot consumptie, toewerken naar het sluiten van kringlopen. Het milieubeleid moet gemoderniseerd worden, zodat we maximaal kunnen inzetten op een duurzaam en klimaatvriendelijk functioneren van agrarische bedrijven.	Uiteindelijk zullen <u>de land- en tuinbouwsector alle bedrijven in de agrofoodsector</u> in Europa zoveel mogelijk circulair moeten werken. Zo willen we met de hele voedselketen, van productie tot consumptie, toewerken naar het sluiten van kringlopen <u>in 2050</u> . Het milieubeleid moet gemoderniseerd worden, zodat we maximaal kunnen inzetten op een duurzaam en klimaatvriendelijk functioneren van agrarische bedrijven.	In de voedselketen zijn niet alleen land- en tuinbouwbedrijven actief. Ook toeleveranciers van bijv. zaden en kunstmest, als mede verwerkende industrie, levensmiddelenindustrie, en retail & horeca. Het is goed om net als bij het verduurzamen van energie (zie 3.3.3) hier aan te geven wanneer we dit willen bereiken. Verder is het goed om aan te geven dat de kosten beperkt moeten blijven. Innovatieve oplossingen zijn dus nodig.	Provincie Zuid-Holland	C	<i>Overnemen.</i>
59	3.5.8	Duurzaam gevangen en verwerkte vis is een onmisbare bron voor gezonde voeding. We willen dat ook in de toekomst de visserij in Europa een duurzame plek behoudt.	Duurzaam gevangen en verwerkte vis is een onmisbare bron voor gezonde voeding. We willen dat ook in de toekomst de visserij in Europa een duurzame plek behoudt. <u>Op niet-duurzaam gevangen of gekweekte vis van buiten Europa komt een compensatieheffing.</u>	Eerlijke concurrentie vereist eerlijke prijzen. Externe effecten moeten daarom in de consumentenprijs worden meegenomen.	CDJA	A	<i>Overnemen, maar omdat een dergelijke heffing in handelsakkoorden moet worden vastgelegd, aanvullen met een tekst die dit erkent.</i> <i>Duurzaam gevangen en verwerkte vis is een onmisbare bron voor gezonde voeding. We willen dat ook in de toekomst de visserij in Europa een duurzame plek behoudt. <u>Op niet-duurzaam gevangen of gekweekte vis van buiten Europa komt een compensatieheffing. We streven ernaar dit ook in handelsakkoorden mee te nemen.</u></i>
		Hoofdstuk 4. Europa zijn wij					

Nr.	Art. no.	Artikel concept-verkiezingsprogramma	Amendement	Toelichting	Indiener	Cat.	Preadvises
60	4.1.1	Europa is niet zomaar een toevallig samenwerkingsverband, voor ons is Europa vooral een waardengemeenschap. Dat betekent dat alle lidstaten die meedoen een aantal kernwaarden delen die zijn vastgelegd in het Europees Verdrag: menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkwaardigheid, rechtsstaat en respect voor mensenrechten, inclusief de rechten van minderheden. Deze waarden sluiten aan bij de christendemocratische visie op mens en maatschappij en vormen daarmee het hart van onze beginselen.	Europa is niet zomaar een toevallig samenwerkingsverband, voor ons is Europa vooral een waardengemeenschap. Dat betekent dat alle lidstaten die meedoen een aantal kernwaarden delen die zijn vastgelegd in het Europees Verdrag: menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkwaardigheid, rechtsstaat en respect voor mensenrechten, inclusief de rechten van minderheden. Deze waarden sluiten aan bij de christendemocratische visie op mens en maatschappij en vormen daarmee het hart van onze beginselen. <u>Arubanen, Curaçaoseanen, Sint Maartenanen, Bonaireanen, St. Eustatiusanen, Statenianen en Sabanen vormen de burgers van de Caribische Koninkrijksdelen. Naast onze lang gedeelde geschiedenis en ons nationaal burgerschap - het Nederlandschap - zijn wij met elkaar verbonden als Europese burgers. Vanuit deze onderlinge verbondenheid zet het CDA zich in voor de ontwikkeling van de mogelijkheden die Europa biedt voor de Nederlandse Cariben als een van de overzeese gebiedsdelen van Europa. Vanuit de overtuiging dat we samen sterker zijn dan alleen, zet het CDA zich in dat de Nederlandse Cariben de samenwerking en betrokkenheid met Europa kan intensiveren.</u>	Aruba, Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Saba en St Eustatius vormen al eeuwenlang deel van het Koninkrijk der Nederlanden. De burgers van deze Caribische delen van het Koninkrijk (+/- 300.000) zijn Europese burgers die bovendien actief en passief kiesrecht genieten. Dit amendement strekt ertoe de betrokkenheid van het CDA bij de ontwikkeling van deze delen van het Koninkrijk te illustreren. Het geeft de mogelijkheid aan van een intensievere samenwerking met Europa en dat het CDA dit deel van het Koninkrijk zal ondersteunen in de relatie met Europa.	Provincie Zuid-Holland	B	<i>Gewijzigd overnemen op gepaste plek in het programma.</i> Arubanen, Curaçaoseanen, Sint Maartenanen, Bonaireanen, Statenianen en Sabanen vormen de burgers van de Caribische Koninkrijksdelen. Daarnaast zijn wij met elkaar verbonden als Europese burgers. Vanuit de overtuiging dat we samen sterker zijn dan alleen, zet het CDA zich ervoor in dat de Nederlandse Cariben de samenwerking en betrokkenheid met Europa kan intensiveren.
61	<i>Nieuw art. na 4.1.1</i>		<u>Vrijheid en gelijkheid zijn hierin volgens het CDA cruciale bouwstenen voor een stabiele Europese Unie. In Europa ben je vrij te geloven wat je wil, vrij om te leven in te richten in je gemeenschap en vrij om je seksuele voorkeur te kiezen. Ten tweede vindt het CDA het begrip gelijkheid de tweede bouwsteen van onze Unie. Wat je geslacht, je afkomst, geaardheid of je geloof ook is: in Europa kan iedereen rekenen op een gelijke behandeling en een bescherming van zijn elementaire mensenrechten.</u>	Het is goed om gelijkheid en vrijheid hier als mensenrecht uit te lichten. In diverse Oost-Europese lidstaten staat de verhouding tussen man en vrouw onder druk. Ook de rechten van minderheden staan onder druk of de rechten van de LHBTI-gemeenschappen. Als CDA moeten we hierin ons niet mee laten slepen door Oost-Europese lidstaten. Wij moeten durven staan voor de rechten van minderheden. Dat alleen abstract benoemen is niet genoeg, dat moeten we ook aansprekend concreet zo benoemen. Anders blijven we de conservatieve christelijke nep-SGP die in de stad niet aan zal slaan. De wereld staat immers niet stil en hun recht is het net zoveel waard om beschermd te worden.	Provincie Zuid-Holland	B	<i>Gewijzigd overnemen op een gepaste plek in het programma. Zowel vrijheid als gelijkheid worden uitgebreid benoemd in de inleiding van het programma. Het advies is om de laatste zin van het amendement over te nemen.</i> Wat je geslacht, je afkomst, geaardheid of je geloof ook is: in Europa kan iedereen rekenen op een gelijke behandeling en een bescherming van zijn elementaire mensenrechten.
62	4.1.2	Wij zijn trots dat wij als partij, als onderdeel van de Europese Volkspartij, aan het begin hebben gestaan van deze Europese samenwerking. Daarom zal het CDA altijd de Europese kernwaarden blijven verdedigen als leidraad voor alle Europese inspanningen en toekomstperspectieven.	Wij zijn trots dat wij als partij, als onderdeel van de Europese Volkspartij, aan het begin hebben gestaan van deze Europese samenwerking. <u>Het CDA is en blijft een pro-Europese partij -de grote uitdagingen van deze tijd zullen vooral in Europees verband moeten worden aangepakt, met respect voor het principe van subsidiariteit. Het CDA is een kritische maar constructieve Europese partner die altijd de Europese kernwaarden zal Daarmee zal het CDA altijd de Europese kernwaarden blijven verdedigen als leidraad voor alle Europese inspanningen en toekomstperspectieven.</u>		Afdeling België/Luxemburg	B	<i>Ontraden.</i> <i>De strekking van het amendement wordt uitgebreid beschreven in de inleiding.</i>
63	4.1.3	Daarom is de opkomst van autocratische leiders in een aantal lidstaten voor ons een reden voor grote zorg. Als bijvoorbeeld de rechtspraak in een Europees land niet meer onafhankelijk is van de politiek vormt dit een bedreiging voor Europese afspraken als de interne markt. Dan zijn ook onze ondernemers en investeringen in de rest van Europa niet meer beschermd. Wij willen daarom dat het naleven van de Europese kernwaarden als voorwaarde wordt gesteld bij de verdeling van Europese fondsen.	Daarom is de De opkomst van autocratische leiders is in een aantal lidstaten voor ons een reden voor grote zorg. Als bijvoorbeeld de rechtspraak in een Europees land niet meer onafhankelijk is van de politiek vormt dit een bedreiging voor Europese afspraken als de interne markt. Dan zijn ook onze burgers, onze ondernemers en investeringen in de rest van Europa niet meer beschermd. Wij willen daarom dat het naleven van de Europese kernwaarden als voorwaarde wordt gesteld bij de verdeling van Europese fondsen.	Het gaat immers om de burger, niet alleen voor ondernemers en investeringen. De opkomst van autocratische leiders is een risico dat ook burgers raakt.	Provincie Zuid-Holland	C	<i>Overnemen.</i>
64	4.1.3		Daarom is de opkomst van autocratische leiders in een aantal lidstaten voor ons een reden voor grote zorg. Als bijvoorbeeld de rechtspraak in een Europees land niet meer onafhankelijk is van de politiek vormt dit een bedreiging voor Europese afspraken als de interne markt. Dan zijn ook onze ondernemers en investeringen in de rest van Europa niet meer beschermd. Wij willen daarom dat het naleven van de Europese kernwaarden als voorwaarde wordt gesteld bij de verdeling van Europese fondsen. <u>Om de controle op de uitgaven van Europese fondsen beter te borgen, wordt deelname aan het Europese openbaar ministerie verplicht voor alle lidstaten.</u>	Het Europese Openbaar ministerie (EOM) is een onafhankelijke en gedecentraliseerde aanklager die onderzoek kan doen en zaken kan aanklagen voor de rechter, die te maken hebben met misbruik van EU geld, zoals fraude, corruptie en grensoverschrijdende BTW-fraude. Op dit moment zijn Denemarken, Hongarije, Ierland, Polen, Zweden, nog geen lid.	Afdeling België/Luxemburg	A	<i>Gewijzigd overnemen.</i> Daarom is de opkomst van autocratische leiders in een aantal lidstaten voor ons een reden voor grote zorg. Als bijvoorbeeld de rechtspraak in een Europees land niet meer onafhankelijk is van de politiek vormt dit een bedreiging voor Europese afspraken als de interne markt. Dan zijn ook onze ondernemers en investeringen in de rest van Europa niet meer beschermd. Wij willen daarom dat het naleven van de Europese kernwaarden als voorwaarde wordt gesteld bij de verdeling van Europese fondsen. Om fraude met Europese fondsen aan te pakken, wordt deelname aan het Europese openbaar ministerie verplicht voor alle lidstaten.
65	4.1.5	Om te voorkomen dat landen elkaar de hand boven het hoofd houden, vinden wij dat de procedures om lidstaten aan te spreken op ongewenst handelen laagdrempeliger moeten worden. Het kan niet zo zijn dat één of een klein aantal lidstaten een dergelijke procedure kan blokkeren. Dit kunnen we bereiken door bijvoorbeeld de unanimiteitsregel aan te passen.	Om te voorkomen dat landen elkaar de hand boven het hoofd houden, vinden wij dat de procedures om lidstaten aan te spreken op ongewenst handelen laagdrempeliger moeten worden. Het kan niet zo zijn dat één of een klein aantal lidstaten een dergelijke procedure kan blokkeren. Dit kunnen we bereiken door bijvoorbeeld de unanimiteitsregel aan te passen. <u>Ook dient de Commissie krachtadiger haar instrumenten van inbreukprocedures te gebruiken tegen lidstaten die de rechtsstaat aan hun laars lappen.</u>	Sinds de recente uitspraak van het hof in Luxemburg over de gevraagde pensionering van rechters in Polen is het duidelijk dat de Commissie ook haar traditionele instrument, de inbreuk procedure, kan gebruiken bij vergrijpen tegen de rechtsstaat. Dit betekent dat de Commissie deze zaken voor het Hof kan aanbrengen, die een lid staat, zoals Polen kan veroordelen, en in het uiterste geval een boete opleggen. Het feit dat het Parlement en niet de Commissie, de artikel 7 procedure tegen Hongarije heeft moeten starten laat zien dat de EC nog onvoldoende consequent is in de bescherming van de fundamentele waarden.	Afdeling België/Luxemburg	B	<i>Overnemen.</i>
66	4.1.6	Ook binnen de Europese Volkspartij moet continu het debat worden gevoerd over de waarde en betekenis van onze beginselen en waarden. Het CDA zal zich hiervoor blijven inzetten, zowel in een directe dialoog met zusterpartijen als breed in EVP verband.	Ook binnen de Europese Volkspartij moet continu het debat worden gevoerd over de waarde en betekenis van onze beginselen en waarden. Het CDA zal zich hiervoor blijven inzetten, zowel in een directe dialoog met zusterpartijen als breed in EVP verband. <u>Bij overschrijding van de rode lijnen, kan dialoog niet het enige zijn. In dat geval zullen sancties of tijdelijke opschorting besproken moeten kunnen worden. Het CDA zal daar werk van maken.</u>	Hiermee wordt invulling gegeven aan de resolutie van het junicongres. Het is goed dit expliciet te benoemen, omdat het anders een papieren exercitie wordt. De verhoudingen verharder, dan is het goed om ook een helder standpunt te hebben. Tegelijkertijd zal het CDA zich ook moeten verdiepen in de oorzaken van een mogelijke schending van de basiswaarden. De unieke historische ontwikkeling van sommige lidstaten kan een verklaring geven. Het CDA kan daar enerzijds begrip voor tonen. Dit laat onverlet dat de statuten van EVP leidend te zijn. De geschiedenis kan een deel van de situatie verklaren: uiteindelijk moeten alle lid-partijen voldoende aan eenzelfde standaard en dezelfde partijwaarden respecteren.	Provincie Zuid-Holland	B	<i>Ontraden.</i> <i>De huidige tekst plus de aangenomen CDA resolutie over dit onderwerp omschrijft de inzet van het CDA goed. Verdere vormgeving dient in de EVP plaats te vinden.</i>

Nr	Art. no.	Artikel concept-verkiezingsprogramma	Amendement	Toelichting	Indiener	Cat.	Preadvis
67	4.2.1	Voor veel mensen is de Europese politiek ver weg. Wij vinden het dan ook belangrijk dat Europese burgers meer betrokken worden bij belangrijke beslissingen over de toekomst van Europa. Dat begint bij nationale politici, die hun kiezers meer mee kunnen nemen in hun afwegingen omtrent Europese vraagstukken en de doelen die zij daarbij voor ogen hebben.	Voor veel mensen is de Europese politiek ver weg. Wij vinden het dan ook belangrijk dat Europese burgers meer betrokken worden bij belangrijke beslissingen over de toekomst van Europa. Dat begint bij nationale politici, die hun kiezers meer mee kunnen nemen in hun afwegingen omtrent Europese vraagstukken en de doelen die zij daarbij voor ogen hebben. <u>Het CDA is dan ook tegen een Europese transnationale lijst.</u>	Stemmen op Europese kandidaten naast of in plaats van Nederlandse kandidaten zal de afstand tussen de burger en Europa vergroten.	CDJA	A	<i>Gewijzigd overnemen. Goed om de transnationale lijsten te benoemen, maar niet iedereen weet wat transnationale lijsten zijn. Daarom een toegevoegde tekst die dit kort uitlegt.</i> Voor veel mensen is de Europese politiek ver weg. Wij vinden het dan ook belangrijk dat Europese burgers meer betrokken worden bij belangrijke beslissingen over de toekomst van Europa. Dat begint bij nationale politici, die hun kiezers meer mee kunnen nemen in hun afwegingen omtrent Europese vraagstukken en de doelen die zij daarbij voor ogen hebben. <u>Het Europees Parlement bestaat uit volksvertegenwoordigers uit de lidstaten. Stemmen op Europese kandidaten naast of in plaats van Nederlandse kandidaten is voor het CDA momenteel geen optie. Het CDA is dan ook tegen een Europese transnationale kieslijst.</u>
68	4.2.3	Een sterkere betrokkenheid van burgers en lidstaten vraagt ook om meer democratische transparantie in Europa zelf. Nationale parlementen moeten meer en betere toegang hebben tot documenten van de Raad van de Europese Unie, zodat zij tijdig en beter kunnen meespreken over Europese onderwerpen en zich hierover uitspreken in de nationale media.	Een sterkere betrokkenheid van burgers en lidstaten vraagt ook om meer democratische transparantie in Europa zelf. Nationale parlementen moeten meer en betere toegang hebben tot documenten van de Raad van de Europese Unie, zodat zij tijdig en beter kunnen meespreken over Europese onderwerpen en zich hierover uitspreken in de nationale media. <u>Veel partijen in Europa weten daarbij niet goed hoe (interne) partijdemocratie werkt. Binnen het verband van de Europese Volkspartij wordt daarom kennis gedeeld en verspreid. Ook voorverkiezingen en Spitzenkandidaten werken mee aan de versterking van de democratische traditie van de EVP.</u>	Binnen EVP-verband is het nu nog veelal elke partij voor zich en de EVP voor ons allen. Dat is in de praktijk te vrijblijvend.	Provincie Zuid-Holland	B	<i>Ontraden.</i> <i>Het is aan de Europese partijen zelf om hun partijdemocratie te ontwikkelen en vorm te geven. Daarnaast wordt de procedure omtrent het kiezen van de Spitzenkandidaat binnen de EVP al vormgegeven middels een voorverkiezing. Ook kennisdelen gebeurt binnen de EVP al volop.</i>
69	4.2.3	Een sterkere betrokkenheid van burgers en lidstaten vraagt ook om meer democratische transparantie in Europa zelf. Nationale parlementen moeten meer en betere toegang hebben tot documenten van de Raad van de Europese Unie en <u>trilog</u> , zodat zij tijdig en beter kunnen meespreken over Europese onderwerpen en zich hierover uitspreken in de nationale media.	Een sterkere betrokkenheid van burgers en lidstaten vraagt ook om meer democratische transparantie in Europa zelf. Nationale parlementen moeten meer en betere toegang hebben tot documenten van de Raad van de Europese Unie <u>en trilog</u> , zodat zij tijdig en beter kunnen meespreken over Europese onderwerpen en zich hierover uitspreken in de nationale media.	Verbeteringen in het besluitvormingsproces om achterkamertjespolitiek transparanter te maken.	CDJA	A	<i>Ontraden.</i> <i>Tijdens de onderhandelingen van de trilog worden de nationale stemmen voldoende vertegenwoordigd door de Raad. Als een trilog transparanter gemaakt wordt, creëer je een situatie waarin geen besluit meer genomen kan worden. Dit resulteert in een onwerkbare situatie.</i>
70	<i>Nieuw art. na 4.2.4</i>		<u>Europa heeft vanuit haar kerntaak om de menselijke waardigheid van haar burgers te beschermen de verantwoordelijkheid hen van objectieve informatie te voorzien. Het CDA pleit voor het inzetten van onafhankelijke multi-media voor het verspreiden van objectieve informatie.</u>	Naast het verkrijgen van bestaande kanalen met objectieve informatie over Europese samenwerking zijn onafhankelijke media nodig om de weerbaarheid tegen 'fake news' te vergroten. Bovendien kunnen deze media positief bijdragen aan het bewustzijn bij de Europese burger van het gemeenschappelijke. Publieke financiering zou kunnen bijdragen aan het waarborgen van hun onafhankelijkheid.	Provincie Brabant	A	<i>Ontraden.</i> <i>Als er behoefte is aan Europese mediabronnen, zouden deze vanuit de maatschappij moeten worden opgezet.</i>
71	4.3.2	Dit kan door besluiten uit de Raad eerder beschikbaar te stellen. Dan kunnen ook de nationale parlementen op tijd meelesen met te maken beslissingen en zo hun eigen ministers in de Raad beter controleren. Het is aan de nationale parlementen om de nationale regering voorafgaand aan de Raad ter verantwoording te roepen en zo nodig instructies mee te geven.	Dit kan door besluiten uit de Raad eerder beschikbaar te stellen. Dan kunnen ook de nationale parlementen op tijd meelesen met te maken beslissingen en zo hun eigen ministers in de Raad beter controleren. <u>Het is aan de nationale parlementen om de nationale regering voorafgaand aan de Raad ter verantwoording te roepen en zo nodig instructies mee te geven.</u>	Door een actievere formulering wordt duidelijker dat er sprake is van een gedeelde verantwoordelijkheid. Enerzijds is het de taak van de Raad om documenten op tijd en transparant beschikbaar te stellen. Anderzijds geldt er een grote verantwoordelijkheid voor de nationale parlementen. De huidige Nederlandse praktijk kenmerkt zich door een veeleisend parlement dat vooraf veel documentatie krijgt, maar anderzijds niet geheel invulling lijkt te geven aan een ambitieuze controletaak. Dit komt het beste naar voren in de AO over Raden in de Kamer. Deze zijn slecht bezocht en Kamerleden zijn vaak beperkt voorbereid. Dit amendement geeft invulling aan het feit dat er dus niet alleen een verantwoordelijkheid ligt bij de Raad en de ministers, maar een net zo (met de groeiende rol van Nat Parlementen, zelf groeiende) rol van de nationale parlementen.	Provincie Zuid-Holland	B	<i>Gewijzigd overnemen. De tekst wordt vervangen.</i> Dit kan door besluiten uit de Raad eerder beschikbaar te stellen. Dan kunnen ook de nationale parlementen op tijd meelesen met te maken beslissingen en zo hun eigen ministers in de Raad beter controleren. <u>Het is aan de nationale parlementen om de nationale regering voorafgaand aan de Raad instructies mee te geven en indien nodig na afloop ter verantwoording te roepen.</u>
72	4.3.2		Dit kan door besluiten uit de Raad eerder beschikbaar te stellen. Dan kunnen ook de nationale parlementen op tijd meelesen met te maken beslissingen en zo hun eigen ministers in de Raad beter controleren. Het is aan de nationale parlementen om de nationale regering voorafgaand aan de Raad ter verantwoording te roepen en zo nodig instructies mee te geven. <u>Verder kan dit door een rode kaart procedure aan de huidige subsidiecontrole van gele en oranje kaarten toe te voegen.</u>	Rode kaart procedure	CDJA	A	<i>Ontraden.</i> <i>Er zal eerst een grondige discussie over het instellen van een rode kaart procedure moeten worden gevoerd. Met name op het terrein van de mogelijke consequenties weten we nog niet goed wat het instellen van zo'n procedure zou betekenen. Op dit moment zijn de gevolgen moeilijk te overzien en is het te vroeg om een rode kaart procedure te bepleiten.</i>
73	4.3.4	Een Europa dat zich richt op kerntaken heeft een efficiënter en slagkrachtiger bestuur nodig. Vermindering van het aantal Eurocommissarissen kan hierbij een rol spelen.	<u>Een Europa dat zich richt op kerntaken heeft een efficiënter en slagkrachtiger bestuur nodig. Vermindering van het aantal Eurocommissarissen kan hierbij een rol spelen.</u>	Hoewel dit verleidelijk klinkt is het nadeel dat landen geen commissarissen zullen krijgen. Dat zal het draagvlak van de EU geen goed doen. De huidige opzet met kernkabinetten binnen een CIE werkt uitstekend. Daar hoeft niets aan te veranderen. De Commissie is het uitvoerende lichaam van de EU die bijna 500 mln burgers bedient. Daar horen dito commissarissen bij.	Provincie Zuid-Holland	A	<i>Ontraden.</i> <i>Het CDA vindt het belangrijk dat de Europese Commissie prioriteiten stelt en haar ambtenarenapparaat daarop aanpast.</i>
74	4.4.1	Europa is ooit begonnen als een samenwerking van zes lidstaten in ons deel van het continent. De verschillen tussen die landen waren nog niet zo groot en dat maakte de besluitvorming overzichtelijk. Met de uitbreiding van Europa namen ook de onderlinge verschillen tussen de lidstaten toe. Niet alleen in taal, cultuur en geschiedenis, maar ook in belangen en economische omstandigheden. Dat maakt dat de besluitvorming in Europa moeilijker is geworden.	Europa is ooit begonnen als een samenwerking van zes lidstaten in ons deel van het continent. De verschillen tussen die landen waren nog niet zo groot en dat maakte de besluitvorming overzichtelijk. Met de uitbreiding van Europa namen ook de onderlinge verschillen tussen de lidstaten toe. Niet alleen in taal, cultuur en geschiedenis, maar ook in belangen en economische omstandigheden. Dat maakt dat de besluitvorming in Europa moeilijker is geworden. <u>Vrijheid en gelijkheid zijn hierin volgens het CDA cruciale bouwstenen voor een stabiele Europese Unie. In Europa ben je vrij te geloven wat je wilt, vrij om je leven in te richten in je gemeenschap en vrij om je seksuele voorkeur te kiezen. Ten tweede vindt het CDA het begrip gelijkheid de tweede bouwsteen van onze Unie. Wat je geslacht, je afkomst, gaardheid of je geloof ook is: in Europa kan iedereen rekenen op een gelijke behandeling en een bescherming van zijn elementaire mensenrechten.</u>	Steunt het amendement vanuit Noord-Holland over mensenrechten van LHBT'ers	CDJA	B	<i>Gewijzigd overnemen.</i> <i>Zie amendement 61.</i>

Nr	Art. no.	Artikel concept-verkiezingsprogramma	Amendement	Toelichting	Indiener	Cat.	Preadvies
75	4.5.3	De criteria omtrent het respecteren van de Europese kernwaarden wegen hierbij voor ons zwaar. Het CDA wil geen toetreding van landen die onze kernwaarden niet onderschrijven. In dat licht is wat ons betreft een verdere uitbreiding van Europa de komende vijf jaar niet aan de orde.	De criteria omtrent het respecteren van de Europese kernwaarden wegen hierbij voor ons zwaar. Het CDA wil geen toetreding van landen die onze kernwaarden niet onderschrijven. In dat licht is wat ons betreft een verdere uitbreiding van Europa de komende vijf jaar niet aan de orde <u>onwaarschijnlijk</u> .	Veel regeringen zullen het voldoen aan de kernwaarden, bijvoorbeeld door hervorming van het rechtssysteem, niet tot prioriteit verheffen als per definitie wordt gezegd dat ze de komende 5 jaar niet mogen starten met de toetreding. Het is in deze landen moeilijk te verkopen vergaande hervormingen door te voeren, zonder dat daar in kleine stapjes politiek voordelen aan verbonden zijn. In vrijwel alle gevallen is lidmaatschap binnen 5 jaar onwaarschijnlijk, maar dit categorisch uitsluiten is onverstandig en werkt alleen maar averrechts bij het stimuleren van structurele hervormingen en het buitenhouden van anti-Westerse invloeden.	Afdeling België/Luxemburg	B	<i>Ontraden.</i> <i>Juist op dit punt wil het CDA duidelijke taal spreken.</i>
76	4.6.4	Europa moet burgers betrekken bij Europese politiek. De routekaart van Europa moet gebaseerd zijn op de ideeën van burgers.	Europa moet burgers betrekken bij Europese politiek. <u>Inzet van onafhankelijke multi-media moet objectieve informatievoorziening garanderen.</u> De routekaart van Europa moet gebaseerd zijn op de ideeën van burgers.	Zie amendement voor het toevoegen van artikel 4.2.5.	Provincie Brabant	A	<i>Ontraden.</i> <i>Zie amendement 70.</i>